Nº 196. VRIJDAG 17 AUGUSTUS. Aº 1860.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

De Abonnementsprijs is ƒ 24 's jaars of ƒ 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk.
Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaars en Postkantoren Abonneren.
Enkele Nommers 10 Cents.

Bureau: Hoogstraat, Wijk 10, Nº 77.

Bij deze Courant behoort een

BIJVOEGSEL,

bevattende het verslag der zitting van den Gemeenteraad van Rotterdam van donderdag 16 augustus en het verslag der zitting van de Eerste Kamer der Staten-Generaal van donderdag 16 augustus 1860.

BUITENLAND.

ENGELAND.

LONDEN 15 *augustus.* — De heer Josiah Jones Jr. van Liverpool heeft een nieuw, op schepen toepasselijk plan, uitgevonden. Een dusdanig volgens zijn plan gebouwd schip overtreft alle thans in gebruik zijnde schepen. De zijde van dit schip helt tot een hoek van ongeveer 45° over, terwijl de zijden van vloot-batterijen tot heden nagenoeg loodregt zijn geweest. De uitvinder stelt voor aan beide zijden van het schip een hoek (angle) te maken, het geheele schip met metalen platen te bedekken en aldus elk schot af te weren en het doordringen van kogels aan de zijden te voorkomen. Daar de hoeken gelijktijdig boven en beneden de vloot-batterijen zijn, wordt ieder schot, waar het ook nederkomt, afgewend en schadeloos gemaakt. En daar de beide hoeken zich bij de vlot-lijnen, waar zij een punt van verdubbelde kracht vormen, vereenigen, zou een aldus gebouwd schip, indien het vereischt werd, als ram, om andere schepen te doen zinken, kunnen dienen.

— De graaf van Caithness maakt thans, met zijne vrouw en een zijner vrienden, een toer door Schotland in een volgens zijne opgave vervaardigd stoomrijtuig, van hetwelk Schotsche bladen met grooten ophef spreken. Hij doorrijdt daarmede de drukste straten, zonder iemand te beschadigen, wijkt rasser uit en houdt sneller op dan zulks met een door paarden getrokken rijtuig mogelijk is, bestijgt de steilste bergwegen en daalt die weder af, en weet op goede wegen achttien Engelsche mijlen binnen den tijd van een uur af te leggen. Is dit alles waar, dan zal hij in zijne soort niet minder vermaard worden dan zijn beroemde voorzaat, die met 400 mannen van zijne clan in [illegible] bij Flodden gevallen is.

— Reeds is gemeld dat de Great Eastern den 30 julij met ruim 2000 passagiers naar Kaap May vertrokken is. Hoe aangenaam dat uitstapje voor die passagiers geweest is kan uit het volgend schrijven van een hunner worden opgemaakt: „Bijna al de passagiers, waaronder vele dames, sliepen op het dek, naardien er, ten gevolge der dronkenschap van de hofmeesters, beneden geene schikkingen gemaakt waren. Ook de provisie schoot te kort, ijswater (de geliefkoosde drank der Noord-Amerikanen) was voor de meesten niet te bekomen, en gelegenheid om zich te wasschen ontbrak ten eenenmale. Voor één glas drinkwater werd 25 cents en voor eene volle kom 1 dollar betaald. De grootste verontwaardiging heerschte en een groot aantal passagiers keerde des avonds over Philadelphia huiswaarts. Den volgenden morgen werd aan boord eene meeting gehouden, in welke de geheele zaak als eene opligterij of reusachtige schaal verklaard werd. De meeste berigtgevers der dagbladen bleven den geheelen nacht op, en een van hen sliep met een verdacht persoon uit New-York in een schapenhok. De directeuren aan boord waren blijkbaar niet op de omstandigheden voorbereid, wendden al het mogelijke aan om in de behoeften der togtgenooten te voorzien, en gaven hunne eigene vertrekken kosteloos aan vreemdelingen ten gebruike."

Op zoodanige wijze kan men, althans zoolang het duren wil, wel goede zaken maken, althans dat dit met deze eerste heen- en terugreis van de Great Eastern het geval zal zijn voorspelt de New-York Herald, die uitrekent dat zij eene zuivere winst van 70,000 dollars zal opleveren. Het schip verliet Southampton den 16 junij en keert den 16 augustus naar Engeland weder, zoodat het, stelt men den togt op tien dagen, de geheele reis binnen zeventig dagen volbragt zal hebben. Men stelt de uitgaven, in ronde sommen, op 80,000 en de ontvangsten op 150,000 dollars, waaronder van 150,000 bezoekers te New-York 75,000, van de passagiers op het togtje naar Kaap May 15,000, van bezoekers aldaar 5000, van togten naar Anapolis, Baltimore, Norfolk enz., met inbegrip der entrée van bezoekers aldaar, 15,000, en van passagiersvracht op de terugreis 10,000 dollars.

FRANKRIJK.

PARIJS 14 *augustus.* — Le Monde wijst er op hoe de dagbladen die het gezwets medegedeeld van den cornac van Garibaldi zich wel wachten te vermelden in welk gezelschap hij in de Middellandsche Zee heeft gereisd. Men wil de welvoegelijkheid in acht nemen en begrijpt dat de bewondering in walging zou veranderen, wanneer men wist dat Alexandre Dumas (vader en grootvader, — zoo als le Monde met opzet doet uitkomen) zich niet voor eenige dagen kan inschepen zonder eene gezellin met zich te voeren. Een correspondent van den Morning Post vermeldde onlangs uit Catania de aankomst aldaar van het jacht des romanschrijvers, „waarop zich zijne honden, zijne vogels, zijne apen, zijne photographen, zijne secretarissen, zijne dienstboden, de een als Circassiër, de andere als Griek, de derde als Spanjaard, de vierde als Indiaan gecostumeerd, en eindelijk Dumas zelf bevond met de vrouw die hem vergezelt op zijn kruistogt in admiraals uniform." De Engelsche correspondent verhaalt verder hoe de autoriteiten, bij gelegenheid van een banket dat zij de voornaamste officieren van Garibaldi en de notabelen der stad aanboden, ook Dumas en „de vrouw die hem vergezelt" hadden uitgenoodigd. „Arme Sicilianen! Zij verjagen de Jezuiten, maar hunne aanspraken maken het hof aan Rigolboche (eene beruchte danseres te Parijs)." Het banket begon ten zes ure, maar Dumas verscheen eerst ten zeven ure, ten einde aldus meer effect te maken. De „admirale" was inderdaad prachtig, in een uniform van lila fluweel gekleed, opgesierd met eene menigte kanten, gouden knoopen, borduurwerk en schitterende epauletten. Het schijnt, vervolgt le Monde, dat de diensten door deze vrouw aan de Italiaansche zaak bewezen, haar in rang hebben doen klimmen sints haar vertrek van Marseille. Toen Alexandre Dumas op den inval kwam om zijn jacht door een Griekschen pope te doen inzegenen, had hij de onbeschaamdheid van het wierookvat te doen houden door haar, wie hij voor deze gelegenheid in koorkind had herschapen, terwijl zij anders als scheepsjongen gekleed ging. Ziedaar de maatstaf der zedelijkheid en godsdienst van den epischen geschiedschrijver der Italiaansche onafhankelijkheid, — den zestigjarigen straatjongen, die, ten koste van allerlei vleijerijen, Garibaldi's vriendschap zoekt!

— Nadat Garibaldi nagenoeg alle klokken in Sicilië in kanon herschapen had, is hij nu zoo edelmoedig geweest aan de kerk Santa Maria degli Angeli te Palermo eene klok te schenken, met een bijgevoegden brief aan den provinciaal der Minoritenorde, waarin hij verlangt dat deze klok jaarlijks op den 4 april geluid zal worden, omdat op dien dag de eerste geweerschoten uit diens klooster tot bevrijding des Vaderlands gevallen zijn.

DUITSCHLAND.

BERLIJN 14 *augustus.* — De Fransche gezant bij ons Hof, Prins de la Tour d'Auvergne, is gisteren avond naar het kamp van Chalons afgereisd.

— Den lijfarts van Prinses Frederik der Nederlanden, dr. van Bylandt, is de ridderorde van den Rooden Adelaar derde klasse verleend.

MUNCHEN 12 *augustus.* — Het openstellen van den spoorweg van hier naar Salzburg en Weenen had heden op zeer feestelijke wijze plaats. Koning Max, de Prinsen Leopold en Adalbert, en de Hertogen Lodewijk en Theodoor van Beijeren begaven zich des morgens ten zes ure met groot gevolg naar het station, in welks rijk getooid salon de aartsbisschop van Munchen de mis vierde en daarop de inwijding van den spoorweg met eene korte aanspraak volvoerde. Vijf fraai versierde locomotieven reden gelijktijdig binnen, terwijl de schitterende vergadering het godsdienstig feest aandachtig bijwoonde. Tegen zeven ure stelde zich de trein, met ongeveer 300 genoodigden, in beweging en een kwartier later de koningstrein, die den Koning, de Prinsen en hun gevolg bevatte. Toen de Munchener trein ten half twaalf ure het rijk getooid station te Salzburg bereikte was de Weener feesttrein reeds aangekomen. Deze had den Keizer van Oostenrijk, de Aartshertogen Karel Lodewijk, Joseph, Leopold en Reinier, benevens den Hertog van Modena overgebragt, terwijl de Aartshertog Willem reeds den vorigen dag was aangekomen. De beide Monarchen werden onder klokkengelui, het gebulder des geschuts en muziek door de jubelende menigte ontvangen. De Keizer ging den Koning tot aan diens rijtuig te gemoet en de begroeting was zeer hartelijk. Het groot gewigt van het oogenblik, de voltooijing van den nieuwen spoorweg tusschen twee stamverwante broederstaten, scheen de geheele vergadering te bezielen. Nu volgde de handeling der kerkelijke wijding, waarna de Keizer den Koning eene uit officieren, onderofficieren en soldaten bestaande deputatie uit het Oostenrijksch leger voorstelde, die herwaarts kwam om de Koningin, als beschermster der Vrouwen-vereeniging, welke zich gedurende den oorlog in Italië vormde, den dank van dat leger over te brengen. De Vorstelijke personen gebruikten daarna het middagmaal in het stationsgebouw, terwijl de overige gasten zich in eene andere groote zaal aan den maaltijd vereenigden. (De door den Keizer en den Koning uitgebragte feestdronken zijn reeds vroeger medegedeeld.) De vreugde in laatstgenoemde zaal steeg ten top, toen de Monarchen en de Prinsen aldaar verschenen en eenigen tijd vertoefden. Even na drie ure zette zich de trein met de Munchener gasten en een kwartier later die met de gasten uit de Oostenrijksche steden in beweging, terwijl de Vorsten een bezoek aan de Keizerin Weduwe van Oostenrijk bragten, en eerst ten vijf ure de reis naar Munchen aannamen, waar de twee eerste treinen kort na acht ure aankwamen en, terwijl het station met Bengaalsch vuur verlicht was, door de menigte luid begroet werden. De beide Monarchen volgden ten negen ure en werden niet minder sterk toegejuicht.

WEENEN 12 *augustus.* — Het memorandum van graaf Szecsen betreffende de Hongaarsche questie vindt steeds meer sympathie niet slechts bij den Rijksraad, maar ook bij de bevolking. De reden daarvan is gemakkelijk te bevroeden. Men stemt met de Hongaren niet zoo zeer in, wijl men hunne voorstellen doorgaans billijkt, hetgeen het geval niet is, maar veeleer uit oppositie tegen het heerschend stelsel. Het Ministerie schijnt echter geenszins gezind het veld te ruimen zonder strijd; integendeel moet men zich voorbereiden op levendige debatten. Reeds had men gisteren daarvan een voorspel in het comité van den Rijksraad, waar zeer heftig moet gesproken en zelfs met de opheffing dier instelling gedreigd zijn, wanneer deze mogt volharden in hare separatistische rigting, „die het allerhoogste misnoegen had opgewekt." De meerderheid van den Rijksraad moet besloten zijn deze opheffing niet af te wachten, maar voor het geval dat hare voorstellen niet worden aangenomen, vrijwillig hare stelling op te geven.

Per Telegraaf.

LONDEN 16 Augustus.

Eene depêche door Reuters agentschap uit Weenen ontvangen, zegt dat het rapport van het comité van den Rijksraad waarschijnlijk a. s. zaturdag gereed zal zijn.

PARIJS 15 Augustus.

De Moniteur deelt mede dat ter gelegenheid van het feest van den dag 605 militaire veroordeelden kwijtschelding of vermindering van straf hebben verkregen.

MARSEILLE 15 Augustus.

Volgens tijdingen uit Konstantinopel van 8 dezer was Kourschid Pacha door Fuad Pacha derwaarts opgezonden. Op de vertoogen van den heer Lavalette en andere vreemde Gezanten was besloten Kurschid Pacha naar Syrië terug te zenden, even als Ahmed Pacha, die vooraf voor het front der troepen gedegradeerd was geworden, terwijl hem het grootkruis van het Legioen van Eer ontnomen werd.

Er is een complot ontdekt te Bujukdere in de nabijheid van Konstantinopel, dat ten doel had de vreemde ambassades te plunderen. Dien ten gevolge zijn onderscheiden personen in hechtenis en wapenen in beslag genomen.

Uit Syrië is eene depêche ontvangen, vermeldende dat er te Baalbek ook Christenen vermoord zijn en plunderingen hebben plaats gehad.

KONSTANTINOPEL 8 Augustus.

De Porte heeft haar antwoord aan de Servische commissie gegeven. Het regt van opvolging der familie Obrenowitch is niet erkend, dat der familie Michael wel. De kapitulatiën, waarbij het verblijf der Turken buiten den kring der vesting wordt geregeld, zijn erkend. Het verleenen eener nieuwe Constitutie is geweigerd.

LONDEN 16 Augustus.

KOFFIJ en SUIKER gedrukt. — THEE. In veiling zijn 3700 van de 10,600 k. verkocht tot vaste prijzen. RIJST prijshoudend. — IJZER 51/9. — OLIE. Raap- 43.6, Patent- 46.6, Lijn- 30.3. — Ter VEEMARKT waren heden 1060 Runderen, 652 Kalveren, 10,740 Schapen en 180 Varkens.

LIVERPOOL 16 Augustus.

KATOEN. 12,000 b. verk. tot 1/8 a 1/4 d. hoogere prijzen.

MADRID 15 Augustus.

Spanje 1¾ pc. 41.30; dito 3 pc. 49.20.

PARIJS 16 Augustus.

Frankrijk 3 pc. 67.85; dito 4½ pc. 97.85. Cred. Mob. [illegible]. Spanje 1¾ pc. 39⅝; dito binnenl. 3 pc. 49⅜.

LONDEN 16 Augustus.

De 3 pc. Geconsolideerden 92¾. Rusland 4½ pc. 94⅝. Spanje buitenl. 3 pc. 48; dito Cert. 5⅜. Mexico 3 pc. 21. Holland 2½ pc. 65. Illinois Shares 75; dito Bonds 7 pc. 88.

BINNENLAND.

ROTTERDAM 16 Augustus.

Aanstaanden zondag ochtend, omstreeks zes ure, zal hier het bataillon jagers doortrekken, dat zaturdag 's Gravenhage verlaat, te Schiedam nachtverblijf houdt en van hier langs den Rijnspoorweg de reis naar het kamp bij Milligen zal voortzetten. Tegen den middag van denzelfden dag wordt uit 's Gravenhage mede alhier verwacht het bataillon grenadiers met den staf van het regement, om ook langs den Rijnspoorweg naar het kamp gedirigeerd te worden. Maandag aanstaande passéren nog vier kompagnien infanterie, te Delft in garnizoen, deze stad met dezelfde bestemming.

Heden namiddag zijn alhier per Middelburgsche stoomboot onder sterk militair escorte aangebragt de veertien voormalige Oost-Indische militairen, die zich in Oost-Indië aan verschillende misdaden hebben schuldig gemaakt en nu met Zr. Ms. korvet Prins Maurits der Nederlanden van daar naar Nederland zijn overgebragt, om alhier hunne straf te ondergaan. Zij werden alhier van de stoomboot in twee omnibussen naar het station van den Hollandschen ijzeren spoorweg overgebragt om verder naar Leyden getransporteerd te worden.

Men verneemt dat aanstaanden zondag 19 dezer, des morgens ten 10 ure, in de Engelsch Presbyteriaansche kerk aan den Haringvliet alhier, prediken zal de weleerw. heer dr. W. Robertson, predikant te Swellendam aan de Kaap de Goede Hoop, bij velen hier te Lande gunstig bekend.

Bij Koninklijke besluiten zijn benoemd tot magazijnmeester, chef-stempelaar aan het algemeen zegelkantoor, de heer W. P. Zaalberg, thans beëedigd klerk ten kantore van bewaring der hypotheken, van het kadaster en der scheepsbewijzen te 's Gravenhage, en tot ontvanger der in- en uitgaande regten aan het grenskantoor te Bellingwolde, de heer A. F. van der Loeff, gewezen officier der mobile Zeeuwsche schutterij, thans geagreëerd klerk ten kantore van de directe belastingen te Amsterdam; — zijn de officieren van gezondheid der 2de klasse bij de zeemagt J. F. G. T. Kluge en P. J. Idenburg, met ingang van den 1 september aanstaande, bevorderd tot officieren van gezondheid der 1ste klasse.

Uit een door het Departement van Finantien openbaar gemaakt overzigt van de opbrengst der middelen (hoofdsom en opcenten) over de zeven eerste maanden dezes jaars blijkt, dat die middelen hebben bedragen ƒ 32,455,588.03 tegen ƒ 31,241,277.28½ in hetzelfde tijdvak van 1859, te weten:

	1860.	1859.
Directe belastingen	ƒ 10,366,135.02½;	ƒ 10,160,379.70.
In- en uitg. regten en scheepvaartregten	- 2,838,279.03;	- 2,551,391.46.
Accijnsen	- 9,877,098.81½;	- 9,656,086.81½.
Waarborg en bel. der goud. en zilv. werken	- 151,630.08;	- 139,624.53.
Indirecte belastingen	- 7,816,403.84;	- 7,393,827.29½.
Posterijen	- 1,131,961.74;	- 1,077,574.48½.
Staats-loterij	- 274,079.50;	- 262,393.00.
	ƒ 32,455,588.03	ƒ 31,241,277.28½.

VLAARDINGEN 15 *augustus.* — Sedert het einde van den jaagtijd zijn hier en elders binnengekomen 17 haringschepen, te zamen aanbrengende circa 60 lasten haring, waarvan er 13 te Vlaardingen, 3 te Amsterdam en 1 te Enkhuizen te huis behoorden. Hoewel de aanvoer niet belangrijk kan genoemd worden, is evenwel het product der laatste van zeer goede kwaliteit en smakelijk.

'S GRAVENHAGE 16 *augustus.* — H. M. de Koningin heeft gisteren avond in een bijzonder gehoor ontvangen, den geleerden Rijks-archivaris van België, den heer Gachard.

— In deze residentie zijn aangekomen en afgestapt aan het Hôtel de l'Europe de graaf de Pons Renepont, de heer G. Walkenaur, auditeur bij den Raad van State te Parijs, en de ridder Aloyis Schmitt van Frankfort, en in het Hôtel Paulez de heer Vergu Corstairs en familie, komende van Suriname.

— Het orgelconcert, gisteren middag door den heer Ph. Smit, organist van de Bethlehemskerk, gegeven ten voordeele van den opbouw van het nieuwe Diaconie Weeshuis, was tamelijk wel bezet, en werden de door den concertgever geheel belangeloos aangewende pogingen tot medewerking aan een liefdadig doel op bijzonderen prijs gesteld. De verschillende uitgevoerde stukken waren dan ook zeer verdienstelijk te noemen. Men verneemt dat de bruto opbrengst is geweest ƒ 90.

— Heden had in het gebouw aan den Boschkant alhier plaats de prijsuitreiking en de tentoonstelling der teekeningen van bekroonde leerlingen der Akademie van beeldende kunsten en technische wetenschappen. De plegtigheid werd geopend met eene aanspraak van den voorzitter van den raad van bestuur dier Akademie; waarna de heer G. Keller het spreekgestoelte betrad en eene sierlijke en kernachtige rede hield, op deze plegtigheid toepasselijk. Daarna werden door den voorzitter, den heer Burgemeester der residentie, aan de bekroonde leerlingen met hartelijke toespraken en gelukwenschingen de verworven prijzen ter hand gesteld. Deze plegtigheid werd bij afwisseling opgeluisterd door het keurig orgelspel van onzen verdienstelijken stadgenoot den heer Stortenbeker.

— Gisteren avond ongeveer 8 ure vermaakte zich in de nabijheid dezer residentie een gezelschap met varen in een roeibootje. Bij de Tolbrug geraakte het bootje door de aankomst van een Friesch turfschip in de engte; ten gevolge van den schrik, stootte een jonge dame voorover uit het bootje. Hoogst waarschijnlijk zou zij omgekomen zijn, indien niet de jager van het turfschip, Nicolaas Nieuwenbroek, boven van de kade in het water ware gesprongen. De edelmoedige redder liep al spoedig zelf groot gevaar door het naderen van het schip en de aanwezigheid van twee bootjes in de engte der brug. Het gelukte hem evenwel de drenkelinge boven water te krijgen, waarop al spoedige meerdere hulp werd aangeboden. Gerrit Klein, bode op Voorburg, begaf zich mede te water en door gezamenlijke inspanning gelukte het hun, behouden aan wal te komen, waar de drenkelinge op de liefderijkste wijze op het buiten van mevr. Mouton werd ontvangen en verpleegd.

AMSTERDAM 15 *augustus.* — Na de pauze in de gisteren geopende jaarlijksche algemeene vergadering van afgevaardigden der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen werd de zitting heropend met eene mededeeling van het hoofdbestuur en naar aanleiding daarvan het voorstel tot intrekking van het besluit der algemeene vergadering van 1858, betreffende de paedagogische reis. Dat besluit hield in, dat van wege de Maatschappij, behalve in ons Vaderland, ook in België, Frankrijk, Zwitserland, Duitschland en Engeland een onderzoek zou worden ingesteld omtrent de inrigting van het lager onderwijs daar te Lande, enz. Uit het verslag bleken de moeijelijkheden aan zoodanige reis verbonden, welke door huiselijke omstandigheden van dengeen, die zich met het onderzoek belast had, prof. Veth, geene gewenschte vruchten had gedragen; waarom het hoofdbestuur van oordeel was, dat voor den oogenblik en in de gegeven omstandigheden het niet wenschelijk was de paedagogische reis voort te doen zetten. De afgevaardigde van het departement Dordrecht bestreed het voorstel en stelde een amendement voor; de behandeling van dat amendement wenschte hij tot den volgenden dag uit te stellen; het bestuur verklaarde zich tegen het uitstel, dat bij acclamatie werd verworpen. Daarop diende de afgevaardigde zijn amendement in, dat luidde als volgt: Het departement Dordrecht stelt voor, dat een onderzoek nopens den toestand van het schoolwezen in Engeland zal worden ingesteld, van welk onderzoek in de vergadering van 1861 eene memorie zal worden ingediend; als reiskosten zou het hoofdbestuur toestaan ƒ 1000 (ƒ 800 reiskosten en ƒ 200 voor de memorie). Het amendement werd niet ondersteund en derhalve niet in behandeling genomen, waarna de vergadering zich bij acclamatie vereenigde met het voorstel van het hoofdbestuur. Vervolgens kwamen in behandeling het rapport en de voorstellen van het hoofdbestuur, ter voldoening aan de uitnoodiging der algemeene vergadering van 1859, betreffende de wijze van inrigting van toekomstige begrootingen. De posten, die volgens de wet tot een vast bedrag, onafhankelijk van de feitelijke behoeften, moeten worden uitgetrokken, zijn: 1°, ƒ 15,000 reserve; 2°, ƒ 12,000 toelagen aan de departementen, voor het onderwijs; 3°, ƒ 2000 ondersteuning van departementen in Indië, en 4°, ƒ 6000 schoolfonds.

Het hoofdbestuur stelde voor, den eersten post te behouden, maar daar de departementen der Maatschappij in Indië (door de oprigting eener Maatschappij tot Nut van 't Algemeen te Batavia) zijn te niet gegaan, den derden post te doen vervallen. Verder den tweeden post (toelagen enz.) insgelijks te doen vervallen, maar den vierden te verhoogen tot een bedrag van ƒ 12,000, waardoor het teekenen als leervak van het lager onder-

wijs en bestanddeel der volksschool zal opgenomen worden. Het departement Hoorn vroeg eenige inlichting, welke door het hoofdbestuur gegeven werd, waarna het voorstel bij acclamatie werd aangenomen.

Daarna werd overgegaan tot de behandeling van het voorstel van het departement Zutphen, luidende als volgt: Het departement, gaarne erkennende het nut, dat de Maatschappij met de bezorging en uitgave van onderscheidene geschriften heeft gesticht door godsdienstige en zedelijke beschaving te bevorderen, gelooft echter, dat thans hare voorname kracht voor een groot deel in de werkzaamheden der departementen gelegen is, en vermeent dat de middelen, welke de Maatschappij jaarlijks aan het uitgeven harer geschriften ten koste legt, niet in verhouding staan tot *die*, welke de departementen kunnen aanwenden, om het getal hunner inrigtingen te vermeerderen en den bloei der reeds bestaande in stand te houden of te bevorderen, enz. Het departement stelde dus voor: Art. 117 der Algemeene Wet in zoover te wijzigen, dat in plaats van het maximum van de bijdragen van elk lid a *f* 5.25 worde gesteld *f* 1.50. Het hoofdbestuur bragt omtrent dit voorstel praeadvies uit, waaruit bleek, dat het de aanneming noodlottig achtte voor den grondslag, waarop de Maatschappij rust, en de voorgestelde wetsverandering met eene ontbinding van de Maatschappij nagenoeg gelijk zou staan, waarom het van oordeel was dat het voorstel van Zutphen behoorde te worden verworpen. De afgevaardigde van Zutphen verdedigde het voorstel en ontwikkelde de gronden, welke daartoe geleid hebben. Terwijl het hoofdbestuur overvloed van geld heeft, lijden de departementen aan geldgebrek en (de voorzitter heeft het gezegd) de uitbreiding, de bereiking van het doel ligt bij de departementen. Hij haalde eenige cijfers aan om te bewijzen, dat het hoofdbestuur het grootste gedeelte der inkomsten uitgeeft, en de departementen dus eigenlijk slechts de ontvangers zijn, die aan het hoofdbestuur moeten remitteren. Hij zeide het lot van het voorstel te voorzien, daar het toch bekend is, dat bij het meerendeel der aanwezigen het oordeel van het hoofdbestuur een Evangelie is; maar stelde ten slotte tegenover de bedekte bedreiging van eene ontbinding der Maatschappij, door een der leden van het hoofdbestuur geuit, de opmerking: Dat de departementen zich zonder het hoofdbestuur zouden kunnen behelpen en zelfstandig zouden kunnen optreden. Ten slotte verklaarde hij zich bereid het voorgestelde maximum van *f* 1.50 tot *f* 2 te brengen. Deze rede werd sterk toegejuicht. De afgevaardigde van Breda bestreed de woorden van den vorigen spr. Die van Schiedam stelde voor het bedrag van het maximum op *f* 2.50 te stellen. De afgevaardigde van Winterswijk ondersteunde het voorstel Zutphen. De afgevaardigden van 's Gravenhage en Maassluis stelden als amendement voor *f* 2 als maximum te bepalen. De beide amendementen (van Schiedam en 's Gravenhage-Maassluis) werden door een genoegzaam getal leden ondersteund, waarna de discussie over de beide amendementen en het voorstel van Zutphen werd geopend. De afgevaardigde van Deventer meende, dat het beter zou zijn de behandeling van dergelijke voorstellen als van Zutphen tot de tienjarige wetsherziening uit te stellen; hij stelde aan den afgevaardigde van Zutphen voor, dat deze zich hiermede vereenigde. Daarop trokken de departementen 's Gravenhage-Maassluis hun amendement in. De afgevaardigde van Sneek was tegen het advies van Deventer en wenschte, dat het amendement Schiedam in behandeling werd genomen. De afgevaardigde van Schiedam had bezwaar tegen het voorstel Deventer, daar er nog vier jaren moeten verloopen aleer de wetsherziening plaats heeft. De afgevaardigde van Montfoort bestreed de verschillende amendementen. De afgevaardigde van Dordrecht was van oordeel dat het wenschelijk is het maximum op *f* 2,25 te stellen. De spreker van Zutphen trok zijn voorstel, zooals het daar lag, in, maar nam het amend. 's Gravenhage-Maassluis over. De voorzitter merkte aan dat dit niet plaats kon hebben, maar dat de spreker van Zutphen een nieuw amendement in dien zin bij het hoofdbestuur behoorde in te dienen. Deze voldeed hieraan, waarna het nieuw amendement genoegzaam werd ondersteund. In stemming werd door het hoofdbestuur gebragt het voorstel Schiedam. De spreker uit Zutphen merkte aan, dat zijn amendement de prioriteit behoorde te hebben, hetwelk door het hoofdbestuur werd ontkend. De uitslag van de stemming was dat het voorstel Schiedam met 300 tegen 209 stemmen werd aangenomen. Het hoofdbestuur merkte aan, dat daardoor de overige amendementen vervielen, waartegen de spreker van Zutphen opkwam. Thans was aan de orde de stemming over het voorstel Zutphen, gewijzigd door het amendement Schiedam (waardoor het maximum van *f* 5.25 wordt gebragt op *f* 2.50). Het aldus gewijzigd voorstel werd ten slotte aangenomen met 274 tegen 185 stemmen. Daarna werd de vergadering tot den volgenden ochtend ten 10 ure gescheiden.

Op den bepaalden tijd werden heden de beraadslagingen der afgevaardigden van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen voortgezet.

De afgevaardigde van Groningen vroeg eenige inlichting omtrent de geldigheid van de gisteren plaats gehad hebbende eindstemming over het voorstel Zutphen; het bestuur antwoordde, dat het voorstel deugdelijk is aangenomen, waarna de afgevaardigde van Groningen zijn voornemen te kennen gaf, om, ingevolge art. 48 der wet, na den afloop der werkzaamheden een nieuw voorstel in te dienen.

De beraadslaging werd geopend over het voorstel van het departement Rotterdam, tot wijziging van art. 26 der wet (betreffende het zenden door de departementen van afgevaardigden ter algemeene vergadering en den inhoud hunner geloofsbrieven). De afgevaardigde van Rotterdam lichtte dat voorstel nader toe, dat door het hoofdbestuur bestreden werd. De afgevaardigde van Dragten bestreed insgelijks het voorstel. In stemming gebragt werd het voorstel van Rotterdam aangenomen met 281 tegen 235 stemmen.

Vervolgens was aan de orde een tweede voorstel van het departement Rotterdam, luidende: „Dat door de aanstaande jaarvergadering worde benoemd eene commissie, om te onderzoeken, of eene meer algemeene vertegenwoordiging der departementen kan worden verkregen, en zoo ja, om daartoe een plan in te dienen ter algemeene vergadering van het jaar 1861." De afgevaardigde van het departement Westelijk Gedeelte van Zuid-Beveland deed eene motie van orde, om zijn voorstel, dat later zal behandeld worden, de prioriteit boven dat van Rotterdam te geven, als hebbende eene verdere strekking. Bij acclamatie werd de motie door de Vergadering verworpen. Hierna lichtte de Rotterdamsche afgevaardigde het amendement nader toe. Het hoofdbestuur erkende het wenschelijke van de aanneming van het voorstel, doch zag op tegen de hooge kosten, die er het gevolg van zouden zijn; niettemin ondersteunde het het voorstel. De afgevaardigde van den Helder bestreed het voorstel. De afgevaardigde van 's Gravenhage drong aan op de aanneming. Het voorstel, in stemming gebragt, werd ten slotte aangenomen met 436 tegen 83 stemmen. Daarop ging het hoofdbestuur over tot de benoeming der commissie (ingevolge het aangenomen voorstel) en wees daartoe aan de afgevaardigden van Rotterdam, Dragten, Alkmaar en Roermond, om binnen 6 weken aan het hoofdbestuur mede te deelen, welke leden door ieder dezer departementen zullen worden afgevaardigd om genoemde commissie uit te maken.

Aan de orde was een voorstel van het departement Dokkum. Het hoofdbestuur was van oordeel dat dit voorstel niet in overweging behoorde genomen te worden. De Vergadering deelde dat gevoelen, zoodat bij acclamatie in dien zin besloten werd. Een voorstel van Zuid-Beveland werd door het hoofdbestuur uit hoofde der aanneming van het 2de voorstel Rotterdam, bestreden; waarop het werd ingetrokken.

Vervolgens kwam in behandeling het voorstel van het departement Tiel, om aan de Rijkscommissie voor statistiek te verzoeken een statistiek te leveren aangaande het schoolverzuim, en verder dat de algemeene vergadering besluite tot de uitnoodiging aan de departementen, om na onderzoek van den aard en omvang van het schoolverzuim in hunnen kring de noodige maatregelen te overwegen tot stuiting van dit kwaad. De afgevaardigde van Tiel bragt eene wijziging in de redactie van het voorstel. Aan de discussie namen deel de afgevaardigden van de dep. Moordrecht en Ureterp, welke laatste van oordeel was dat het eerste deel van het voorstel niet strookt met het tweede, en derhalve den afgevaardigde van Tiel aanraadde, het eene of andere deel van zijn voorstel terug te nemen. Het hoofdbestuur bestreed deze meening. De afgevaardigde van Schagen bestreed de meening van dien van Ureterp. Verder voerden het woord de afgevaardigden van Franeker, de Helder en Heerenveen. Verschillende amendementen werden voorgedragen en aangenomen of verworpen. Daarna werd het oorspronkelijke voorstel bij acclamatie aangenomen.

Na de gewone pause was aan de orde de behandeling van het voorstel van het departement Dockum: „Dat de Maatschappij voor schoolgebruik uitgeve en verkrijgbaar stelle eenige platen (hetzij hout of steendruk) waarop de eenvoudigste waarheden van natuur- en werktuigkunde en van de natuurlijke historie aanschouwelijk worden voorgesteld." De afgevaardigde van Dockum lichtte zijn voorstel toe. Het hoofdbestuur bestreed op financiële gronden de voordragt. Een amendement van het departement Rotterdam, strekkende om uit het voorstel weg te laten de woorden „van natuur- en werktuigkunde" werd niet ondersteund. Het voorstel Dockum, in stemming gebragt, werd verworpen met 292 tegen 185 stemmen.

Vervolgens werd overgegaan tot de behandeling van het voorstel van het departement Groningen, betreffende de volksvoorlezingen, strekkende, dat aan de verschillende departementen van af 1 september 1860 tot 31 december 1860 de gelegenheid gegeven worde hunne zienswijze, hetzij voor, hetzij tegen de volksvoorlezingen in het algemeen, zoowel als omtrent het bij wijze van proefneming vastgestelde besluit in het bijzonder, des verkiezende schriftelijk aan de Maatschappij te doen kennen; dat de departementen waar volksvoorlezingen zijn gehouden de resultaten daarvan aan het hoofdbestuur mededeelen; dat de heeren lectoren verslag zullen uitbrengen aangaande den min of meer gelukkigen uitslag hunner zending; uit al welke gegevens eene daartoe te benoemen commissie in overleg met het hoofdbestuur een algemeen rapport zal zamenstellen, waarin zullen worden opgenomen de consideratien zoowel van het hoofdbestuur als van de commissie zelve nopens de intrekking, voortduring, wijziging of verandering van het bij wijze van proefneming werkend besluit betreffende de volksvoorlezingen en naar aanleiding van het voorgaande een voorstel in te leveren, met opzigt tot de zaak der volksvoorlezingen; welk rapport, consideratien en voorstel op de punten der beschrijving van de algemeene vergadering van 1861 moeten worden gebragt, om alsdan daarover te raadplegen en daaromtrent te doen besluiten, zoo als bevonden zal worden te behooren. De afgevaardigde van Groningen lichtte kortelijk zijn voorstel toe. Het hoofdbestuur verklaarde zich zeer ingenomen daarmede en betuigde zijnen dank voor het tijdige van het voorstel, dat ten slotte bij acclamatie werd aangenomen. Na deze aanneming ging het hoofdbestuur over tot de aanwijzing der bedoelde commissie, te weten: Groningen, Heerenveen, Middelburg, Brummen, Vianen en Zaandam, om binnen 6 weken aan het hoofdbestuur bekend te maken, wie zij zullen aanwijzen, om bedoelde commissie uit te maken.

Hiermede waren de verschillende punten van beschrijving afgehandeld. Aan de orde was de behandeling over de vraag van Groningen, naar aanleiding van art. 48 der wet, dat de Vergadering uitmake of het gisteren aangenomen voorstel van Zutphen is geldig, en zoo ja, dat de Vergadering dan besluite de uitvoering van dat besluit te schorsen, enz. In stemming gebragt werd met 330 tegen 136 stemmen besloten dit voorstel niet in behandeling te nemen.

De afgevaardigde van Rotterdam stelde voor om de voorlezingen der lectoren in druk uit te geven; het hoofdbestuur was van oordeel dat die voorlezingen, hoewel geschikt voor mondelinge voordragt, niet geschikt zijn tot het verschijnen in druk, maar beloofde den Rotterdamschen afgevaardigde afschriften.

Daarna rigtte de afgevaardigde van Zutphen een verzoek tot het hoofdbestuur, om te onderzoeken of het wenschelijk en mogelijk zij, aan de algemeene vergadering ten deele een ander karakter te geven, door den eersten dag harer zamenkomst te bestemmen tot het bespreken van onderwerpen van philantropischen aard, en voor zoo ver die in betrekking staan tot het doel der Maatschappij, tot het doen van mededeeling omtrent verschillende inrigtingen, die zoowel binnen- als buitenlands bestaan, tot verbetering van den verstandelijken, zedelijken en maatschappelijken toestand, inzonderheid der volksklasse.

De president rigtte ten slotte een woord van dankzegging tot de vergadering voor de betoonde welwillendheid en medewerking, waarop de afgevaardigde uit Harderwijk namens de Vergadering repliceerde en voorts den wensch te kennen gaf, dat de openingsrede van den voorzitter in druk moge verschijnen. De president verzette zich tegen dat plan, uit hoofde van de daarmede gepaard gaande kosten, en verklaarde onder de luide toejuiching der aanwezigen deze vergadering voor gesloten.

Koog aan de Zaan 15 *augustus*. — Gisteren morgen is Cornelia Loopwijk, die, wegens poging tot vergiftiging alhier gepleegd op het huisgezin waar zij inwoonde, tot 10 jaren tuchthuisstraf was veroordeeld, in de gevangenis overleden.

Bergen op Zoom 13 *augustus*. — Eergisteren had alhier op de Ooster-Schelde de eerste zeil-wedstrijd voor vracht- en beurtschepen, alsmede voor visschersschouwen, plaats, welke door schoon weder begunstigd, honderden toeschouwers buiten de stad lokte en nog werd opgeluisterd door de muziek der groote societeit Harmonie. Na het einde van den wedstrijd werden de prijzen aan de overwinnaars door de commissie op plegtige wijze in het koffijhuis de Draak overhandigd en het feest met een vriendschappelijken maaltijd besloten.

Apeldoorn 15 *augustus*. — Door Z. M. den Koning zijn te Wiesbaden aangekocht een vierspan fraaije wit-schimmels, benevens drie uitstekende rijpaarden, die dezer dagen op het Loo zijn aangekomen.

Zwolle 14 *augustus*. — De tentoonstelling van provinciale nijverheid, ontworpen door de afdeeling Zwolle der vereeniging tot bevordering van fabriek- en handwerknijverheid in Nederland, is gisteren geopend. Bij die opening werd door den heer J. Thiebout, voorzitter der commissie voor de tentoonstelling, eene toespraak gehouden. Na de opening vereenigden zich de aanwezigen in den tuin van het Odéon, die door de keurige decoratien en schoone verlichting een sierlijk aanzien had. Het muziekkorps der stedelijke schutterij verhoogde het feest.

Wijhe 15 *augustus*. — Door den heer Greve alhier is, naar men verneemt, concessie aangevraagd, tot het rijden eener tweede diligence van Zwolle naar Arnhem en terug.

— Het water op den IJssel blijft steeds wassende. Waterhoogte heden namiddag ten 3 ure 2.20 el boven A. p. Gewassen in 24 uren 0.10 el.

De Kermis te Rotterdam.

(Vervolg).

Vauxhall Doele.

De Vauxhall Doele, te regt „van ouds gerenommeerd" genaamd, handhaaft dit jaar wederom waardiglijk dien gevestigden roem. Het fraaije terrein was heden avond weder regt smaakvol en schitterend gedecoreerd en verlicht. Een tweetal prachtige triomfboogen en eene pyramide tegenover het orchest maakten door eene rijke en schoone verlichting met gekleurde lampions een tooverachtig effect, terwijl zij in verband met de verdere gaz- en lampions-illuminatie een treffend geheel vormden. De daartusschen opgehangen vlaggen en geschilderde trofeën en chassinetten voltooiden het waarlijk eenige van den aanblik. Het orchest, hoe rijk en fraai verlicht, ontleende echter zijn hoogsten luister aan het muziekkorps waardoor het bezet werd. Men heeft slechts den naam van Dunkler en de door hem gedirigeerde stafmuziek van het regement grenadiers en jagers te noemen om te constateren dat de bezoekers door eene keurige meestal onberispelijke uitvoering van ensemble-stukken en heerlijk voorgedragen solo's een waar kunstgenot smaakten.

Voor wie het in de open lucht te koel of te vochtig was — en dat waren niet weinigen, dank zij de wisselvallige temperatuur van dezen zomer — waren de groote zaal en de kleinere bovenzaal toch ook regt gepast en uitlokkend ingerigt.

Het decoratief met vlaggen, bloemen, beelden en lichtkroonen deed een uitmuntend effect en een goed bezet orchest, onder de leiding van den heer Baumgarten, verhoogde daar door de verdienstelijke uitvoering van een goed zamengesteld programma het genoegen van het gezellig bijeenzijn.

Wanneer wij hier nog bijvoegen dat de matinée's musicale worden opgeluisterd door het spel van dezelfde muziekkorpsen, behoeven wij geene woorden meer te verspillen om het gevoelen te staven dat de Vauxhall-Doele behoort tot die uitspanningen, welke den aangenaamsten indruk maken en achterlaten en daarom dan ook het talrijk bezoek verdienen, dat zij steeds verwierven.

Groot Harmonie Concert in het lokaal der Onderofficieren-Societeit.

Het was een gelukkig denkbeeld om het doelmatige en nette lokaal van bovengenoemde Societeit gedurende de Kermisweek voor het publiek open te stellen en door het engageren van het gunstig bekende muziekkorps van het 1ste regement dragonders, onder de leiding van den bekwamen kapelmeester Henning, onzen stadgenooten de gelegenheid aan te bieden met de nieuwe inrigting op de aangenaamste wijze kennis te doen maken. Die kennismaking grijpt plaats onder de gunstigste omstandigheden, daar het ruime en luchtige lokaal voor de concerten op regt gepaste en smaakvolle wijze is gedecoreerd, met de nationale, de stads- en oranjekleuren. Het geheel maakt, ook door de goede verlichting en doelmatige inrigting, een aangenamen indruk en zal voorzeker velen tot gezellig bijeenzijn en bijeenblijven uitlokken. Het Concert van heden avond en de Matinée Musicale van heden morgen leverden bovendien het bewijs dat de reputatie van bovengemeld muziekkorps ten volle verdiend is. Met kracht, zuiverheid en smaak werden de meestal zeer gelukkig gekozen stukken van het programma voorgedragen. Wij durven dan ook onze stadgenooten aanbevelen van deze nieuwe gelegenheid tot verhooging der kermisvreugd een ruim gebruik te maken.

Rotterdamsche Schouwburg.

Het melodrama: De schipbreuk van la Pérouse, verwerft bij de herhaalde opvoeringen gedurende de Kermisweek een steeds klimmenden bijval, zoo als uit het drukke bezoek valt op te maken. Trouwens het boeijende van den inhoud, de afwisseling der tooneelen, waaronder er verscheidene voorkomen, zoo als het vertrek van het eskader van la Pérouse uit Brest en de ramp waardoor de schipbreukelingen te midden eener hun vijandige Indiaansche bevolking worden geworpen, die hen met list en wapengeweld bestrijdt, en eindelijk de uitmuntende wijze waarop de voornaamste karakters van het stuk door de verdienstelijke tooneelisten van den heer de Vries worden voorgesteld, — regtvaardigen en verklaren ten volle dien bijval. Wanneer men daarbij in aanmerking neemt dat meer dan eene, geheel nieuwe en treffend fraaije decoratie de levendige handeling van het stuk nog meer aantrekkelijkheid bijzet, is het geen wonder dat het gekozen stuk in den smaak valt van het publiek, dat, wij twijfelen er geen oogenblik aan, elken avond zal toestroomen om de belangwekkende geschiedenis van la Pérouse en zijne equipage te komen aanschouwen en mevrouw Kleine als Acahiva te zien uitmunten.

Nieuwe Schouwburg op de Kruiskade.

Wij hebben niet te veel gezegd, toen wij, na de eerste voorstelling in dezen schouwburg bij gelegenheid der Kermis, berigtten dat de directie der Koninklijke Hollandsche tooneelisten wederom zeer gelukkig was geweest in de keus van een stuk. Avond aan avond wordt het drama de Wandelende Jood met het beste succes opgevoerd en de voorstellingen worden door een zoo talrijk publiek bijgewoond dat zelfs alle staanplaatsen bezet zijn en menigeen die zich niet in tijds van plaatsen verzekerd heeft gevaar loopt des avonds een vergeefschen togt naar de Kruiskade te maken, aangezien geene plaatsen meer te bekomen zijn.

Salon des Variétés.

De Salon des Variétés van de heeren Boas en Judels, die op de eerste avonden dezer week zeer goed bezet was, kon ll. woensdag avond het toegestroomde publiek bijna niet bevatten; veel zal daartoe bijgedragen hebben het programma dat voor dien avond gekozen was, bestaande uit drie alleraardigste vaudevilles, waarin de heer Judels onophoudelijk gelegenheid had zijn komisch talent ten toon te spreiden. De verwachtingen die men koesterde zijn dan ook niet alleen vervuld, maar zelfs overtroffen. De door den heer Judels voorgedragen coupletten, waarin menige toespeling voorkwam op de politiek, bragten het publiek in eene voortdurende schuddende beweging, die bij de heerschende warmte en de weinige ledige ruimte juist niet zeer verfrissend was. Wij kunnen niet nalaten het overig personeel te prijzen voor de loffelijke wijze waarop zij hunne rollen vervulden; vooral mevr. Sablairolles en de heer Morin, door wien het blijspel: Marton en Frontin, of twee listige Bedienden, met veel takt werd afgespeeld; ook mevr. Roos is eene talentvolle actrice, die wel eene eerste plaats bij dit gezelschap waardig is. Na het bovenstaande zal eene aanbeveling om de heeren Boas en Judels een bezoek te brengen wel overbodig zijn, daar wij niet twijfelen of zij, die er eenmaal geweest zijn, zullen hun bezoek herhalen, en die het nog niet deden, raden wij aan niet te wachten totdat misschien, ondanks hun verlangen, de gelegenheid zal zijn voorbijgegaan om er een aangenamen avond door te brengen.

Circus Wollschläger.

Deze Circus trekt meer en meer het kermis bezoekend publiek, zoodat bij iedere representatie het kolossale gebouw schier nog te klein is om alle bezoekers behoorlijk te kunnen plaatsen. De heer Wollschläger verdient ten volle dezen bijval. Ongeloofelijk is de gedresseerdheid der paarden, het een waarvan geheel in vrijheid alleen op wenken met de hand door den directeur wordt gekommandeerd. De sterke toeren van mr. Alfred Bradbury overtreffen bijna alles wat men daarvan ooit zag, terwijl de heer Henry Rebeschky door zijne barrière-voltiges en de heer Henry Williams door zijne tours de force de welverdiende toejuichingen inoogsten. Ook de rijderessen en verdere rijders van het Circus dragen niet weinig bij om den roem van het gezelschap op te houden, terwijl de clowns, vooral de heeren Forrest en Morley, door hunne allerkoddigste voordragt van het Divertissement Musical de vrolijkheid van het publiek opwekken, en te gelijk hunne muziekale bekwaamheden gunstig doet uitkomen. Verder volgen de voorstellingen van den stier, die verwonderlijk gedresseerd is, en de verbazende toeren der honden. Equestrische Pantomimes, waarin men de duizeling wekkende vlugheid van rijders en rijderessen en de prachtige costumes en schoone decoratien bewondert, besluiten iederen avond de voorstelling.

De twee Miniatuur-Menschen.

Het verwondert ons niet dat deze Chinesche dwergen druk bezoek ontvangen, want waarlijk, zoo kleine en tevens zoo welgevormde menschjes zag men nimmer. Bij een nieuw bezoek dat wij hun bragten bevond zich onder de toeschouwers een tienjarig meisje, dat, daartoe uitgenoodigd, den zeventienjarigen Prins op haar éénen arm en de vijftienjarige Prinses op haren anderen arm nam en zoo het vertrek rondwandelde, verklarende dat de beide dwergen zoo ligt waren alsof zij twee poppen droeg.

Onder de Aarde!

De tent van de heeren van den Bussche en van Nes verdient zeer een bezoek. In een tijd als de onze, waarin de steenkolen en de daardoor te weeg gebragte stoom eene zoo groote rol spelen, is het van groot belang kennis te maken met de werkzaamheden der arbeiders in eene steenkolenmijn, wat men hier alles en relief ziet voorgesteld. Het mechanisme werdt door eene kleine stoommachine in beweging gebragt.

Model-Steenkolenmijn van *Jules Motte*.

Aangenaam is het ons te kunnen berigten, dat deze bij de gewezen Binnenwegschepoort nabij de Karresteeg geplaatste tent, waarop wij vroeger de aandacht vestigden, een druk bezoek ontvangt.

Officiële Wisselkoersen.

ROTTERDAM 16 Augustus.

	2 maanden.	Kort.	
Londen...	11.62½	11.70	
d.° 3/m.	11.58½	—	
Parijs . .	55½	55 13/16	
d.° 3/m.	55⅜		
Bordeaux.	55¼	55 9/16	
Genua. . .	45¾	—	
Livorno. .	45⅝	-	
Napels . .	75½	—	
Petersb. .	169	—	
Hamburg.	35⅛	35¼	
d.° 3/m. .	35 1/32	—	
Antwerp .	—	1½	v
	6 weken.	**Kort.**	
Frankfort	99⅝	—	
Augsburg	99¼	—	
Weenen..	90	—	
Triest. . .	89⅝	—	

Disconto 3 en 3½ pc.

AMSTERDAM 16 Augustus.

	2 maanden		zigt.	
Londen. .	11.62½	g	11.70	p
Parijs. . .	55½	g	55½	g
Bordeaux.	55½	g	—	g
d.° ½ m.	55½	g	—	g
Genua . .	45½	g	—	g
Livorno. .	45½	g	—	g
Napels . .	75	g	—	g
Hamburg.	35	g	35⅛	g
	3 maanden.		**Zigt.**	
Madrid . .	240	g	—	g
Cadix. . .	241	g	—	g
Sevilië . .	237	g	—	g
Bilbao . .	238	g	—	g
Lissabon .	40½	g	—	g
Porto. . .	41	g	—	g
Petersb. .	169	g	—	g
	6 weken.		**Zigt**	
Weenen ..	88	p	—	g
Augsburg	99	g	—	g
Frankfort.	99½	g	—	g

Rotterdam ½.

Prijzen der Buitenl. Coupons
en Uitgelote Obligatiën.

AMSTERDAM 16 Augustus.

Metalliek	*f* 22.05.	Sp. Piasters	*f* —.—.
idem Nationale..	- 28.75.	„ Coup. per fr.	- ——.
Div. Eng. in £...	- 11.62½.	Hamb. Russen . .	- —.
Eng. Russen. . . .	- 11.62½.	Russ. in Zilv. R.	- 34.
Fransche.	- 55½.	Poolsche in fl. . .	- 26⅞.
Belgische.	- 55¾.	„ per Roeb.	- —.—.
Pruissische	- 34½.	Coup. Port. per £	-
Illinois in Ds. . . .	- —.—.		

Beursberigten.

AMSTERDAM 16 Augustus.

				l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl.,..	Werk. Schuld	2½	pCt.	63 5/16	63⅜	63 7/16
„	dito dito	3	„	76¼		
„	dito dito	4	„	98½	98⅝	98⅝
„	Amort. Synd.	3½	„			
„	Hand. Maats.	4½	„	131⅜	131½	131½
„	O. I. Leening	4	„			
„	Holl. Sp.	4½	„			
„	Rijn -Spoorw.	4½	„			
„	M. van Weld.	4	„			
België, ..	Cert. *Rothsch.*	2½	„	52⅛		
Frankrijk,	Certificaten. .	3	„			
Spanje...	Buitenlands. .	1½	„	39 9/16	39⅝	39 9/16
„	dito	3	„	47⅝	47 13/16	47⅝
„	Binn. a *f* 6000	3	„	47¼	47⅜	47¼
„	Amort.Schuld			20 13/16		
„	Bew. v. Coup.			5⅜	5⅝	5⅜
Portugal,	Obligatien. . .	3	pCt.	43 3/16	43 5/16	43 3/16
„	dito 1856/59.	3	„	41⅜	41⅝	41 7/16
„	dito Uitgest. .					
Rusland,	Ob. *Hope en C.*	5	„	101	101½	101
„	dito 1828/29. .	5	„	100½		
„	Cert. 1831/33	5	„	84		
„	d.° 1840.	4	„	77¾		
„	d.° *Stieglitz* . .	4	„	78¾		
„	d.° d.° Nieuwe	5	„	87¼		
„	d.° d.° 1855 N.	5	„	95⅝	96	95⅝
„	d.° te Lond.	4½	„	90	90⅜	90
„	d.° v. Assign. .	6	„	59		
„	Inschr. dito . .	6	„	59		
Polen, . . .	Aand. 1835. .		. . . . *f*			
„	Obligatien. . .	4	pCt.	78⅝		
Pruissen,	Obligatien. . .	5	„	102		
„	Aand. . . .	3½	„			
Oostenr.,	Ob. *Goll en C.*	5	„			
„	d.° dito	4	„			
„	d.° Met. Oude	5	„	47¼	47 5/16	47⅜
„	d.° N. te Ams.	5	„	71¼		
„	d.° Nat. Met. .	5	„	55¼	55 5/16	55⅜
„	d.° Metalliek.	2½	„	25⅜	25½	25½
„	W. Ad. fl 250	4	„	211		
Brazilië,	1824, £ 100	5	„			
Equador,	£ 100	1	„	11⅛		
Venez.,..	Obligatien . . .	3	„			
„	Uitgestelde . .	1½	„	11		
Grenada,	Obligatien. . .	4	„	13	13 1/16	
„	Uitgestelde . .			4¼		
Mexico,..	Obligatien. . .	3	„			
Illinois		7	„	89¼	89⅜	89⅜

Rusland, Cert. te Londen, 1859, 3 pc., 61; dito Spoorweg Aand., volgef., 5 pc., 209¾, 210½ 209¾; dito N., 4½ pc., 89⅛, 89⅝, 89¼. Weener Bank-Actien *f* 723; dito Aand. 1860, *f* 414, *f* 417. Brazilie 1860, 4½ pc., 84. Griekenl., 5 pc., 5½, 5 9/16.

Beleening 3, Prolongatie 2½, Disconto 3 pc.

Van binnenl. Integralen aangeboden. Van buitenl. Russ., Oude 5 pcts. Metall. en Portugesche aangeboden en Spaansche vast.

Laatste prijzen ten 5 ure: Holland, 2½ pc., 63 7/16. Spanje, 1¾ pc., 39 9/16; dito Binnenl., 3 pc., 47¼. Oostenrijk, Metall., 5 pc., 47⅜; dito Nationale, 5 pc., 55 5/16 a ⅜.

LONDEN 15 Augustus.

3 pc. Cons. cont.	92⅞ a	93⅛	3 pc. Peru	73 a	74
id. [illegible]	93 -	93⅛	4½ pc. id. Urib.	82 -	83
5 pc. Oostenrijk	79 -	82	id. te New-York	82½ -	83½
dito 1859	— -	—	3 pc. Portugal	44 -	45
4½ pc. België	95 -	97	5 pc. Rusland	107 -	109
5 pc. Braz. 1824	99 -	101	4½ pc. idem	93½ -	94½
id. 1829/39	— -	—	3 pc. idem	64 -	64½
id. 4½ pc. 1852	87 -	89	3 pc. Spanje	48½ -	49
idem 1858	87 -	89	1½ pc. idem	40 -	40½
6 pc. Buen-Ayr.	86 -	88	idem Amort.	20½ -	21½
6 pc. Chili	102 -	104	id. Cert. Coup.	5½ -	6
3 pc. idem	73 -	75	5 pc. Sardinië	83 -	84
5 pc. Denemark	102 -	104	6 pc. Turkije	75½ -	76
3 pc. idem	83 -	85	idem Nieuwe	60½ -	61
2½ pc. Holland	65 -	66	4 pc. idem	100½ -	101
4 pc. idem	101 -	103	3 pc. Venezuela	22 -	23
Equador	11 -	12	idem Uitgest.	11 -	12
id. Land-warr.	— -	—	Wissel Amst. kort	11.14½ a	15
2½ pc. Grenada	14 -	15	idem 3 m.	11.16½ -	17
id. Uitgestelde	4 -	4½	idem Rott. 3 m.	11.16½ -	17
3 pc. Mexico	21 -	21½	idem Parijs kort	25.10 -	15
4½ pc. Peru	95 -	96	idem 3 m.	25.35 -	40

Engelsche fondsen waren heden flaauw. In buitenl. ging tot nagenoeg onveranderde prijzen veel om.

ROTTERDAM 16 Augustus.

		l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl.	Werk. Schuld 2½ pCt.	63⅛		
Spanje	Certif. Coupons 3	5⅜	5⁷⁄₁₆	5⅜
Portugal	Obl. 1856/59. 3	41⁵⁄₁₆	41⅝	41⁵⁄₁₆
Rusland	Obl. H. 1798/1816 5	101¾		
"	Obl. te Amst. 4½	89¹¹⁄₁₆		
"	bij Stiegl. 1855 5	96½		
"	Spoorw. Aand. 5	210½		
Oostenr.	Oblig. Metall. 2½	25⅛	25⅛	25⅛
"	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
"	dito Nat. Met. 5	55⁹⁄₁₆	55⅝	55⅝
"	Ad. fl 250 1854	211	212	211

De handel bepaalde zich heden hoofdzakelijk tot Oostenrijksche fondsen, welke tot dalende prijzen verkrijgbaar waren, overigens algemeen lusteloze stemming.

Het Commité der Effecten-handelaren,
H. A. MARCELIS, *Secretaris.*

Laatste prijzen ten *drie* ure: Spanje, Certific.-Coupons, 5⁷⁄₁₆, 5⁹⁄₁₆, 5⁹⁄₁₆. Portugal, Oblig. te Londen 1856/1859, 3 pc., 41⁵⁄₁₆, 41⅜, 41⅜. Oostenrijk, Metalliek, 2½ pc., 25⅛; dito Oude, 5 pc., 47⅛, 47⅜, 47⅜; dito Nationale, 5 pc., 55⅝. Rusland, Spoorw.-Aand., f 210. Venezuela, Oblig., 4 pc., 20⅝. Grenada, Uitgest., 4⁵⁄₁₆.

Handelsberigten.

ROTTERDAM 16 Augustus.

Tabak. Heden werden verkocht 26 en 24 v. Maryland ex Admiral.

Granen. Verkocht: Tarwe, per 2400 kilo Rostocker f 380. Rogge, 152 ℔ Koningsb. f 218, f 225. Boekweit, per 2100 kilo Fransche f 225.

SCHIEDAM 16 Augustus.

Moutwijn, per Ned. Vat zonder fust f 14.75.
Jenever, " " " " - 20.25.
Amst. Proef " " " " " - 21.50.
Alles zonder de belasting.
Spoeling per Ketel .... f 1.40.

DELFT 16 Augustus.

Boter. Heden zijn de prijzen geweest: f 44 a f 53; ter markt zijn 862/8.

GOUDA 16 Augustus.

Veemarkt. Met kleinen aanvoer, tot verlaagde prijzen moeijelijk te verkoopen.

AMSTERDAM 16 Augustus.

Rijst. Heden zijn uit de tweede hand afgedaan 5800 b. gep., waarvan 3000 b. voor exportatie en 2800 b. aan diverse.

Honig. Heden zijn 60 f. Havana uit de 1ste hand afgedaan.

Rogge op levering Oct. f 178, f 187.

LONDEN 15 Augustus.

Suiker. 445 fusten Cuba werden heden in veiling opgehouden a 39/6 a 44/ en 440 fusten Portorico a 39/, 44/ insgelijks. De markt is flaauw. — Koffij. 170 v. Plantage Ceylon werden in veiling verkocht a 70/ a 82/, dus iets boven de laatste prijzen. — Cacao. 230 b. Grenada verkocht a 62/ a 65/, Trinidad 69/ a 84/. — Specerijen. Notenmuscaat slap, 1/9 a 2/7, Cassia Lignia 75/ a 87/, Cassia Vera 18/ a 19/, Foelie 10 d. a 1/4, Amboina Nagelen 4½ a 5 d., dito Zanzibar in veiling opgehouden 3⅝ d. a 3¾ d., Jamaica Gember. 267 v. verkocht a 82/, 99/. Aleppo Peper 4¾ d. — Thee zonder handel in afwachting van de veiling. — Vruchten. De in veiling aangeboden Krenten werden bijna alle opgehouden; eenige partijtjes beschadigde werden echter betrekkelijk hoog geplaatst. — Metalen. IJzer Schotsch Pig als voren 52/. Zink £ 20.17.6 per ton. — Lijnolie 30/ per cwt.

Graanmarkt. De aanvoeren van Engelsch Graan waren onbeduidend, doch er was vrij veel buitenlandsch ter markt, zoo ook verscheidene partijen Spaansch en Amerikaansch Meel. Sedert Maandag is er veel regen gevallen. Engelsche Tarwe was gevraagd tot ruim vorige prijzen. In vreemde ging nog al iets om, tot onveranderde prijzen voor goede soorten en wordt nu circa 1/ hooger gehouden. Inlandsch Meel ging vlug van de hand en prijzen goed gesoutineerd. Gerst iets hooger. Mout als voren. Boonen zonder verandering; witte Erwten op de kook hooger. In Haver ging vrij veel om en waren de prijzen iets beter. Zaden vast.

LIVERPOOL 14 Augustus.

Suiker stil; een partijtje Antigua werd verkocht a 38/3 a 39/3. — In Rum of Melassen ging niets om. — De partij van 6300 b. Necranzie Rijst, heden geveild, werd a 10/6 verkocht. — Zaden. Lijn- op nieuw hooger; 500 b. Bombay werden verkocht a 53/3 en 300 b. Bombay Raap- a 60/. — Jute. 1900 b. werden a £ 14.10 a 18.10 verkocht.

HAMBURG 15 Augustus.

Koffij vast doch stil. — Zink. 1000 ctr. loco op termijn 13.8. — Raapolie in loco 26.12, per Oct. 26.14. — Granen. Tarwe met beperkten omzet wegens hoogere prijzen; af buitenl. vast op de laatste prijzen gehouden. Rogge in loco vast, af Koningsb. onveranderd.

NEW-YORK 3 Augustus.

Granen. Tarwe meer gevraagd en vast, zoo ook Meel tot onveranderde prijzen. Haver als voren. — Uit Montreal meldt men dat er veel Asch voorhanden is. — Potasch slap $ 5.80 Paarl- nominaal $ 5.90.

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM 16 Augustus.

OVERLEDEN: J. Schnijders, vrouw van P. van den Brule, 77 j. — A. van der Pluym, z., 1 j. — J. Jobse, d., 2 m. — C. L. M. Nieuwbarn, d., 5 m. — J. P. van de Velde, z., 4 j. — A. T. D. van Daal, z., 1 j.

BEVALLEN: M. Keukens, geb. Schell, d. — W. Elsenbroek, geb. van Maastrigt, z. — J. C. Kempen, geb. de Heer, z. — J. Hoedemakers, geb. van Meeuwen, d. — T. H. Vermeule, geb. de Koning, d. — A. M. Schiler, geb. Pös, z. — J. Aarse, geb. Velte, z. — J. M. Kellenbach, geb. Boxman, z. — J. J. van der Willigen, geb. van Charante, d. — G. S. Hollander, geb. Gout, z. — A. M. Bernoski, geb. Mengelkamp, z.

OPENBARE VRIJWILLIGE VERKOOPINGEN,

IN HET NOTARISHUIS TE ROTTERDAM.

Donderdag den 16 Augustus:

AFSLAG VAN:

Een Huis enz., Blaak, 2/14; .... trekg. f 23,800, daarboven f 2400 verkocht.
Een Huis enz., Wijnhaven, 1/265; ..... " - 22,200, daarboven f 8000, verkocht.
Een Buitenverblijf enz., Nieuwewerk; .. " - 19,200, daarboven f 7500, verkocht.
Een Huis enz., Wijnhaven, 2/230; ..... " - 25,300, daarboven f 2500, verkocht.
Een Pakhuispand enz., Jufferstr., 1/268; " - 17,800, daarop verkocht.
Een Winkelhuis enz., Zandstraat, 5/451; " - 8,600, daarboven f 10, verkocht.
Een Huis enz., Blaak, 2/306; .... " - 12,000, daarboven f 600, verkocht.

Scheepstijdingen.

Brouwersh. *Aang.*
16 aug. *Norma*, Clark, Catania
[illegible], Teengs, Batavia
Vertrokken.
16 *[illegible] der Nederlanden*, Klein, Batavia
Dashaway, Hill, New-York
Twee schepen en eene brik in het gezigt.
(Z. t. W. — Z. Z. W., later ondloopend.)

Hellevoet *Aangek.*
16 aug. *Stad [illegible]* (st.), Londen
Vertrokken.
[illegible] St. Petersburg
Geerdina, Nieboer, dito
Hendrika, Zoutman, dito
Eendragt, Bo[illegible], dito
Christina [illegible], Bore, Riga
Maria, Jongebloed, dito
Christine, Andersen, dito
Mina & Michael, Siverstsen, Pernau
Coallier, Rafen, Holmstr.
Emanuel, Berg, dito
Niord, Siverstsen, dito
[illegible], [illegible], Poole
Vertrokken.
15 *Pacific*, Evans, Newcastle
16 *Maria Adriana*, v. d. Heul, Batavia
Maarten v. Rossem, Rijken, Kronst. G. B.
Elisabeth, Beverley, Newcastle
Frederice, Magne, dito
Progres, Dupuis, dito
J. C. [illegible], Mundt, Riga

Union, Zimmermann, Dantzig
(Z. — Z. Z. O.)

Brielle *Aangek.*
16 aug. *Aurora* (s), Londen
Seagull (st), Hull
Lord Raglan (st), Newc.
Seine (st.), Bordeaux
Vertrokken.
15 *Prins v. Oranje* (st.), Duinkerken
Concordia (st.), Londen
Norman, Foreman, Newc.
Branch, Gladon, Shields
Hannah & Mary, Gerard, Sunderland
Thames, Forth, Ipswich
Gaselle, Seagers, Shoreh.
(E. Z. Z. — Z. O.)

Maassluis (ZW.) *Vertr.*
16 aug. *Pieterdina March.*, Klein, [illegible]

Amsterdam *Vertr.*
15 aug. *Adriana Petronella*, Hanekes, Batavia
16 *Euterpe*, Kuipers, Newc.

Texel (Kompasr.) *Aang.*
15 aug. *Ondine* (st), Lovius, Bordeaux
Magnet (st.), Londen
Min. Thorbecke (s), Hull
Sylvia, Jansen, Nerva
de Vrede, Naess, dito
Vestalinden, Morck, Sundswall
Johanna Bartha, Fenenga, Dantzig
Caroline, Gundersen, Frederikstad
Marie, Grönwold, dito
16 *Johanna*, Cawaland, Batavia (vertr. 6 apr.)
Alcyone, Haacke, Java (vertr. 21 april)

A. R. Falck, v. Duyvenbooden, Batavia
Vertrokken.
15 *Diana* (st.), Londen
Janus, Braithwaite, Bristol
Sarah, Evans, Newcastle
Economy, Baxter, dito
Agenoria, Shaw, dito
16 *Peking*, Croese, Melbourn
Anna Digna, Ouman, Cardiff

Vlie *Aangekomen*
13 aug. *Zwanette*, Jonker, St. Petersburg
Christina Jacoba, de Groot, dito
Gezina Jantina, [illegible], dito
Hunsingo, Oostema, dito
H. Nathan, Knudsen, Riga
Elisabeth Maria, Oldenburger, dito
Rickleff, Schauhoff, Memel
Stad en Lande, Wijma, Frederikstad
Creole, Zachariassen, dito
Johanna, Gill, dito
Elisabeth, Duit, dito
Noordstar, Barghardt, d⁰
Erstatningen, Larsen, d⁰
Christina Jacoba, Ploeg, Oostzee
14 *Frits & Betsy*, Stuit, Nerva
Amstel (st.), Hamburg

Oostmahorn *Aangek.*
14 aug. *Geertje Dijkstra*, Fenenga, St. Pet.
Vertrokken.
15 *Alida Folkers*, Mooi, Denemarken

Zierikzee *Vertr.*
14 aug. *Undaunted*, Keates, Newcastle

Monrovia (Liberia)
Aangekomen.
10 junij *Antonia Maria*, Molenaar, Amst. (vertr. n. .....)
Vertrokken.
26 mei *Ivoorkust*, Nidschelm, Leeward

Cagliari *Aangek.*
6 aug. *Neptunus*, Bakker, Triëst n. Falmouth
Wubbo & Willem, Bontekoe, Galatz n. dito (hebben den 7 dito de reis voortgezet)

Genua *Vertrokken*
8 aug. *Elisabeth*, Zeven, Antwerpen

Gibraltar *Aangek.*
7 aug. *Vereeniging*, van Noord, Vlaardingen
Gepasseerd.
5 *Brazille Packet*, O. n. W.

Bilbao *Aangek.*
6 aug. *Zouthandel*, Noordhoek, Vlaardingen
Vertrokken.
8 *Libra*, Oostra, Cardiff

Isle Dieu *Aangek.*
4 aug. *Lelia*, Gabourit, Rott.

Havre *Vertrokken*
13 aug. *Annechina*, de Jonge, Newcastle

Liverpool *Vertr.*
14 aug. *Trio*, Bryan, Dordt
Uitgeklaard.
14 *Jan Visser*, Driest, Maracaibo
In lading.
Emily, Allen, Dordrecht
Anne Davies, Davies, d.⁰

Falmouth *Aangek.*
14 aug. *Arracan*, Kuhlken, Batavia n. Hamburg
Vertrokken.
13 *Margaretha Hendrika*, de Jonge, Clyde

Wilhelmina Catharina, Kiel, Newry
Klazina, de Jonge, Liverp.
14 *Adelaide*, Neile, (v. Cuba) Amsterdam

Bij **Falmouth** *Aang.*
12 aug. *Jason*, v. Bueren, Java n. Rotterdam

Par *Vertrokken*
14 aug. *British Oak*, Mallett, Dordt

Dungeness *Gepass.*
14 aug. *Joanna*, Donker, Newc. n. Lissabon

Londen *Uitgekl.*
14 aug. *Tecla Johanna*, Croon, St. Pet.
Diana, Fijn, Elseneur
Noordstar, Hartog, dito
Gezina, Banting, dito
Magdalena, Buining, d.⁰

Gravesend *Aangek.*
15 aug. *Twee Zusters*, de Groot, Workum
Stad Workum, Stenders, d⁰

Shields *Vertrokken*
14 aug. *Mars*, Turnbull, Schiedam

Op de **Elve** *Aangek.*
15 aug. *Jonge Pieter*, Hamstra, Rott.

Cuxhaven *Aangek.*
14 aug. *Grietina*, Sprik, Riga

Bremerhaven *Aang.*
13 aug. *Johanna*, Stribing, Amsterdam

Kiel *Aangekomen*
14 aug. *Nooit Gedacht*, v. d. Meulen, Amst.

Warnemunde *Vertr.*
12 aug. *Alida*, Valomstra, Oostzee

Wolgast *Vertrokken*
13 aug. *Roelfina*, Prins, Bremen

Stettin *Aangekomen*
15 aug. *Willem I* (s), Amst.

Dantzig *Vertrokken*
13 aug. *Fenna*, Jager, Harlingen
Sikko, Jonker, Londen
Jantje Goosens, Leisler, d.⁰

Pillau *Vertrokken*
12 aug. *Cecilie*, Ankersen, Rotterdam

Bolderaa *Vertr.*
10 aug. *Norma*, Grube, Holl.
Garonne, Bakker, Dundee

Nerva *Aangekomen*
6 aug. *Lucia Hendrika*, Dekker, Liverpool
Afiena, Koops, dito
Vier Zusters Meijer, Kruphoeler, dito
Grietje, Legger, Gloucest.
Morgenstar, Schlytter, Hellevoetsluis
7 *Jantina*, Boon, Liverp.
8 *Verwachting*, Visser, Grimsby
Vertrokken.
6 *Coert Cornelis*, Klontje, Liverpool
7 *Geziena Jantina*, Vissinga, Schiedam
8 *Cornelia*, Nieboer, Maas
Geerdina, Flik, Elseneur
Olaf Kyrre, Christensen, Amsterdam
Uitgeklaard.
9 *Feika Jantina*, Mulder, Schiedam
Elsina Geertruida, Mulder, Hull
10 *Orion*, Buiten, dito

Kroonstad *Aangek.*
12 aug. *Piet Hein*, Meijer, Amsterdam

Archangel *Aangek.*
4 aug. *Maria*, Bakker, Amsterdam
Maroïm, Kuyper, dito
Zeilklaar.
1 *Anna*, Poelman, Amst.

Fortuna, Winninga, dito
Thora, Schmidt, de Maas
3 *Jacoba Christina*, Lutje, de Zaan
Henry Wooley, Wood, Amsterdam
4 *Ida Zijlker*, Hazewinkel, Schiedam
Johanna Brons, Bouman, Londen

Arendahl *Aangek.*
4 aug. *Erstatningen*, Speilberg, Amst.

Fredrikshavn *Aang.*
10 aug. *Maria*, Voordewind, Hull n. Hobroe

Kopenhagen *Uitgekl.*
13 aug. *Maria Catharina*, Kiewit, Oostzee
Aangekomen.
14 *Willem I* (st.), Amst. (vertr. n. Stettin)

Elseneur *Aangek.*
13 aug. *Jacomina*, Homan, Nerva n. Kirkaldy
Sophie, Henrichs, Riga n. Amst.
Familien, Husander, Gottland n. Amst.
Nijverheid, Bossinga, Nerva n. Dundee
Formica, Mortensen, Rott. n. Oostzee
14 *Drie Gebr.*, Fenenga.
Adriana Sophia, v. Slooten.
Gepasseerd.
13 *Christ. Jacquel.*, Bosker, Windau n. Lowestoffe
Gesina, Postema.
14 *Ettina*, de Jonge.

Maria Reijfina, de Groot.
Titia Margar., Schaap.
Freerk Jan, Smit, Rott. n. St. Pet.

—o—

Amsterdam 16 aug. Het stoomschip *Anna Paulowna*, v. Koningsbergen herwaarts bestemd, is gisteren voor het Pampus gearriveerd.

—o—

Gepraaid:
24 junij, op 3⁰ ZB. en 22⁰ WL., *Antonia Geertruida*, S. de Boer, van Cardiff n. Hong Kong.

—o—

Rotterdam *Uitgekl.*
15 aug. *Johanna Maria*, Wilholdie, Batavia
Tobina, Wortelboer, St. Petersburg

Rivierberigt.

Rotterdam. Hoog water 17 aug.: 1ste getijde 3 ure 45 min.; 2de get. 4 ure 9 min.

Arnhem. Waterhoogte 15 aug. 2.44 el.

Keulen. Rijnhoogte 15 aug. 11 v. Rijnl.

—o—

Aangek. Passagiers.
Te **Nieuwe Diep:** van Batavia, per *Alcyone*, kapit. Haacke: de jongeheeren A. en H. Bargemeestre en Johl.

Cargalijsten.

Rotterdam.

KONINGSBERGEN, Antje Jansen, J. R. Stomp. — 3950 sch. Erwten en 245 st. Garniermatten, Order.

HAMBURG, Annetta, J. C. de Wall. — 261 b. Gal Divi, F. A. Voigt en Co.; 84 b. dito, C. Hemmann en Co.

GROOTE OPRUIMING
van eenen Belangrijken Voorraad

SCHRIJFBEHOEFTEN,

tegen verbazend Lage Prijzen.

E. VAN VLIET Az., ***Steiger***, over de **Koornbeurs**, te *Rotterdam*, zal Finaal tegen **Spotprijzen**, door het eindigen met den Detailhandel, **Uitverkoopen:**
ENVELOPPEN van 14 Cent de 100, de 1000 *f* 1.30; Zware Witte, Gele en Azuré Vergé ENVELOPPEN 80 Ct. de 100. de 1000 *f* 2.80; Gekleurde PRENTEN van 11 Ct. het Boek, de Riem *f* 2; SPEELKAARTEN van 4 Ct. het Spel, de Beste van 10 tot 20 Ct.; Velin SCHRIJFPAPIER van 10 Ct. het Boek, de Riem *f* 1.80; Velin POSTPAPIER van 10 Ct. het Boek in 8⁰, 20 Ct. het Boek in 4⁰; Zwaar Blank KASPAPIER van 18 Cent het Boek, de Riem *f* 3.50; Groot Zwaar Imperoyal Velin TEEKENPAPIER van 96 Ct. het Boek; Groot Zwaar Imperoyal Velin Wit CARTON van *f* 1.68 het Boek; Best Zwaar Velin REKENINGENPAPIER van 25 Ct. het Boek; Gelijnde SCHOOLSCHRIFTEN, met gekleurde Omslagen, van 40 Ct. het Dozijn; PRENTENBOEKEN van 10 à 20 Ct., in plaats van 50 à 80 Ct., voor Onderwijzers bij Partijen **rabat;** eene Groote Sortering KANTOOR-, ZAK- en NOTITIEBOEKEN, goed Gebonden, goed Gelijnd en goed Papier, tegen **zeer lage prijzen;** Groot Olyfants, Blank en Bruin, uiterst Sterk KARDOES, 35 Ct. het Boek; Beste Roode en Blaauwe INKT, van 8 Ct. de Flacon; de Beste Engelsche en Fransche STALEN PENNEN (met Certificaten van Oorsprong), zoo als: de *Henry*, de *Fontspear*, de *Gutta Percha*, de *Hardjespen*, de *Letterpen*, de *Elastiekpen*, de *Correspondentpen*, de *Sommerville*, de *Treaty*, de *Long points*, de *Double points*, de *Brugpen*, de *Schoolpen*, het *fijn geslepen Schopje*, de *Damespen*, de *Bloempen*, de *Kroonpen*, de *Napoleonpen* enz., enz., enz., van 30 tot hoogstens 60 Ct. het Gros. Voorts POTLOODSTIFTEN, POTLOODEN, PENHOUDERS, LEIJEN, GRIFFELS, VERGULDE, RANDJES, PAPETERIEN, TEEKENPENNEN enz.; Gekleurde SCHIMMELSPELEN, met Massief Koperen Werpers; 35 Ct. het Spel. **De Grondbeginselen der Sterrekunde**, van Professor LE HON, voor 25 in plaats van 75 Ct., voor Onderwijzers bij Partijen met **rabat;** GUILIELMUS SALDENIUS, **De Weg des Levens**, met de Voorrede van Ds. BROUWER, te *Ede*, voor *f* 1 in plaats van *f* 2.40, de 12 Ex. voor *f* 10. **Monsters** van Papieren of Pennen, *franco* aangevraagd, zijn *kosteloos* verkrijgbaar. **Handelaren** genieten nog behoorlijk **rabat.**

E. VAN VLIET Az, Rotterdam.

CURATOREN van het

Erasmiaansch Gymnasium

verzoeken de Jongelingen, die tot de **LESSEN** aan die Inrigting, welke 1 September eerstkomende zullen worden geopend, verlangen te worden toegelaten, zich op **Vrijdag den 31 Augustus** eerstkomende, des voormiddags ten *negen* ure, te vervoegen aan het Gebouw van het Gymnasium (in te gaan door de deur in de Broedersteeg), waar dan de Commissie tot het Examineren dier Jongelingen, het van hen gevorderd Examen zal afnemen.

Rotterdam, 16 *Augustus* 1860.

Curatoren voornoemd,
J. A. M. BICHON VAN IJSSELMONDE, *Voorzitter.*
G. A. SCHNEITHER, *Secretaris.*

ZELDZAAM AANBOD.

Door vertrek naar elders wordt *ter Overname* aangeboden eene in **volle werking** zijnde

STALHOUDERIJ,

die meer dan een Burger Bestaan oplevert, gelegen in eene volkrijke Stad in Zuidholland. Adres, met *franco* Brieven, onder letters BB., aan het Bureau dezer Courant, Hoogstraat, 10—77.

HET GROOT GENEESMIDDEL VOOR ALLEN.
Bekend door de geheele Wereld.

De ZALF van HOLLOWAY.

Aambeijen, loopende Zweren en Wonden door slaan of stooten veroorzaakt.

De bovengenoemde ongemakken worden bepaald genezen door iederen avond de Wonden met warm water af te wasschen en ze daarna goed met de Zalf in te smeren. Lieden, die aan dergelijke ongemakken lijden, moeten geen oogenblik verliezen om er den voortgang van te stuiten. Men begrijpt ligtelijk dat het niet genoegzaam is om de Zalf op de gewonde plaats te smeren, neen, men moet dezelve goed inwrijven en somtijds twee- of driemaal daags, om, zoo doende verborgen Zweren of Wonden van dien aard te genezen. Na de wrijving is het zeer goed eene pap van brood en water op de Wond te leggen. De Zalf is ook het eenige middel voor de Kanker in de Maag of waar eene algemeene neerslagtigheid plaats heeft.

De Zalf en Pillen moeten te zamen gebruikt worden voor de genezing der volgende Kwalen.

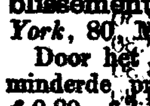
Open Beenen.	Jigt.
Zwellende Borsten.	Lendenpijn.
Brandwonden.	Aambeijen.
Steenpuisten.	Rheumatiek.
Beijen- en Muskietensteek.	Schurft.
Winterhanden.	Zwerende Tepels.
Kanker.	Keelpijn.
Stijve Gewrichten.	Huidziekte.
Likdoorns.	Scheurbuik.
Melaatschheid.	Zeere Hoofden.
Zweren.	Puisten van allerlei soorten.
Ontsteking der Lever, Nieren en Baarmoeder.	Wonden enz., enz.

Zijn op *franco* aanvrage a contant te bekomen bij den Heer P. J. H. GILTAY, Depôthouder te *Dordrecht*; aan het Hoofd-Depôt bij den Heer J. STRAATMAN, te *'s Hertogenbosch*; alsmede in **Holloway's Etablissement** te *Londen*, 244, Strand, en te *New-York*, 80, Maiden-Lane.

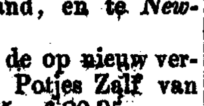
Door het vermeerderd Débiet zijn de op nieuw verminderde prijzen nu de volgende: Potjes Zalf van *f* 0.80, *f* 1.85, *f* 3, *f* 7.05, *f* 13.85, *f* 20.95.

*** Door de grootste Doozen of Potjes te nemen doet men zich groot voordeel.

NB. Bij ieder Doosje Pillen of Potje Zalf is een papier gevoegd dat den Patienten aanwijst hoedanig te handelen.

De Notaris *D. C. KLEY*, gevestigd te Cappelle op d'IJssel, is voornemens, ten verzoeke van zijnen Principaal, op HEDEN den 17 Augustus 1860, des voormiddags ten 9 ure, nabij de Herberg *het Hof van Holland*, te Zevenhuizen, publiek te verkoopen:

11 PAARDEN, waaronder eene kleine Schetlandsche Hit, 3 Vette KOEIJEN, 2 KOEIJEN met de Kalf, 10 VAARZEN, 5 VAARZEN met de Kalf, 3 STIEREN, 186 SCHAPEN, vervolgens eenige BOUWGEREEDSCHAPPEN en eindelijk een zeer groote MESTSTAAL, gemakkelijk te vervoeren.

H. L. M. VAN KRUYNE, Notaris te Brielle, zal, namens zijnen Principaal, binnen de stad Brielle, ten Huize van **H. J. Harttenroth**, op Woensdagen den 22 Augustus en 5 September 1860, beide dagen des middags ten 12 ure, in het openbaar Veilen en bij Afslag Verkoopen:

1280 Bunders 96 Roeden 91 Ellen

DUIN- EN HEVERINGSGRONDEN,

met derzelver **WEGEN, PADEN** en **UITGANGEN**, gelegen binnen de gemeenten Oostvoorne, Rockanje en Nieuwhellevoet, arrondissement Brielle, waaronder zeer goede BOUW- en WEILANDEN, HOUT- en andere GEWASSEN, met de daarin staande Twee SCHAAPSKOOIJEN, EENDENKOOI enz., benevens eene Bunder 68 Roeden 70 Ellen WEILAND, in den polder en de gemeente Oostvoorne; alles breeder bij Billetten omschreven.

De gezuivere Revenuen dier Goederen hebben in 1859 bedragen p. m. *f* 3500.00.

De Grond- en Polderlasten over 1860 bedragen *f* 270.01.

De Verkooping geschiedt eerst in Kavelingen, daarna gecombineerd.

Informatien zijn op *franco* aanvragen te bekomen bij den Heer JACs. BIJLAARD, Secretaris van en wonende te Rockanje, en ten Kantore van voornoemden Notaris *VAN KRUYNE*, te Brielle.

Rotterdamsche

SCHOUWBURG.

Directie: ***J. Eduard de Vries.***
VRIJDAG 17 AUGUSTUS:
Eene vierde Voorstelling van

DE SCHIPBREUK VAN LA PEROUSE,

nieuw groot Melodrama in 7 Tafereelen. Muziek van *F. P. Franse*. (Nooit alhier vertoond.)

Aanvang ten 7 ure.
Prijzen der Plaatsen:

Balcon........	*f* 2.—.	Parterre......	*f* 0.75.
Loge..........	- 1.—.	Galerij.......	- 0.40.

NIEUWE SCHOUWBURG,

op de Kruiskade.
KONINKLIJKE HOLLANDSCHE TOONEELISTEN.
Directie: ***BREEDÉ & VALOIS.***
VRIJDAG 17 AUGUSTUS 1860:

DE WANDELENDE JOOD,

Drama (à grand Spectacle) in 8 Tafereelen en een Naspel (Apothéose), naar het Fransch van *Eugène Sue*. Met nieuwe Decoratiën, geschilderd door en onder opzigt van den Heer *B. J. van Hove*.

1ste Tafereel:		Morock de Beestentemmer.
2de	„	De vlugt van Dagobert met Rose en Blanche.
3de	„	Mijnheer Rodin.
4de	„	Vreugde en leed.
5de	„	Het debut van Céphise en Gringalet.
6de	„	De 13de Februarij.
7de	„	La Mayeux.
8ste	„	De wandelende Jood.
9de	„	Apothéose.

In het Vijfde Tafereel:

GRANDE SCÈNE DANSANTE ET COMIQUE,

door den Heer en Mad. ZINCK en het Corps de Ballet.
Aanvang ten HALF ACHT ure.

SCHOUWBURG

onder directie van de Heeren
J. J. Stoete & A. H. Schröder.
Staande met hunne fraaije door Gaz verlichte Tent op de **Erasmusmarkt.**
Op VRIJDAG 17 AUGUSTUS 1860:

SLAVERNIJ,

oorspronkelijk Tooneelspel door S. COOL, *bekroond met de Gouden Medaille.* Daarna:

Het Wetboek der Vrouwen,

Blijspel met Zang.
Prijzen der Plaatsen.
1ste Rang *f* 0.90 Ct. 2de Rang 70 Ct. 3de Rang 50 Ct. 4de Rang 25 Ct.
De 8 Kaarten 1ste Rang *f* 6, naar verkiezing te gebruiken.
Aanvang 8½ ure.
De Plaatsen kunnen besproken worden van 's morgens 10 tot 's middags 3 ure, à 10 Cents extra.
Militairen in uniform half Geld.
Alle Avonden **Fransche en Engelsche MARIONETTEN.**
Aanvang 6 ure.

SALON DES VARIÉTÉS

onder Directie van de Heeren
P. BOAS en N. JUDELS,
Groote Markt, de eerste Tent van het Westnieuwland.
VRIJDAG 17 AUGUSTUS:
(Gevraagde Voorstelling.)

DE BETOOVERDE PRINS,

vrolijke Vaudeville in 3 Bedrijven, naar het Hoogduitsch, met nieuwe Coupletten.
NA HETZELVE:

DE MOOIJE NIKKER,

of met Fransch komt men de Wereld door, nieuwe kluchtige Vaudeville in 2 Tafereelen, naar het Hoogduitsch, met nieuwe Coupletten; zullende de Hoofdrollen door Mej. SUZANNA SABLAIROLLES en den Heer MORIN vervuld worden.

Aanvang ten 8½ ure.

BOAS & JUDELS.

CIRCUS WOLLSCHLÄGER,

WEENAPLEIN.
HEDEN VRIJDAG, ten 8½ ure precies:

DE STROOPERS,

groot Mimodrama in 8 Tafereelen, voorafgegaan door de onvergelijkelijke **Exercitiën** in het **Arène**, **Dressuur** der **Paarden MINERVA, CERES** en **ROB-ROY**, benevens den vermaarden **Stier Don Juan, Manoeuvres** door **12 Ruiters** enz., enz.

TENTOONSTELLING
VAN

TWEE MINIATUUR MENSCHEN.

De Chinesche Prins en Prinses

(Niet grooter dan een gewoon Kind van 4 jaar.)

CHING-FOU-GOUNG,

Staande de Elegante Schitterend Gedecoreerde Chinesche Kiosk op de **Vlasmarkt.**

Deze vorstelijke personen uit het Hemelsche Rijk zijn zoo klein dat een kind van vier jaren nog grooter is dan zij, die bijna drie maal zes jaren tellen.

Deze wondermenschen hebben reeds vele Landen bezocht en alom hebben zij de bewondering opgewekt van de opgetogen toeschouwers.

De Tentoonstelling wordt geopend des morgens ten 10 ure.

Prijzen der Plaatsen: 1ste Rang 49 Cents, 2de Rang 25 Cents. Kinderen half geld.

VOOR HET EERST
IN
NEDERLAND.

ONDER DE AARDE!

Brevet van Uitvinding.
De Wonderen en Rijkdommen van het Delfstoffenrijk.
GROOTE ENGELSCHE

STEENKOLENMIJN,

onder Directie van
VAN DEN BUSSCHE en VAN NES,
staande de nieuwe fraai ingerigte Tent *op de*
VEST,
naast de Beignetskraam *van den Heer* MAX, *waar de Stoommachine aan de deur werkzaam is.*

Is bezocht geworden door de Koninklijke Familie van Engeland en Nederland.

Gedurende de Kermis heeft de Exhibitie plaats van des morgens 10 tot des avonds 10 ure.

Prijzen der Plaatsen: Eerste Rang *f* 0.25, Tweede Rang *f* 0.10.

MODEL-STEENKOLENMIJN

van JULES MOTTE.

Standplaats op het **Plein** *bij de gewezen* **Binnenwegschepoort**, *nabij de Karresteeg.*
Alle dagen te zien des morgens van af 10 ure.
Entrée: 25 Cents. Tweede Gelerij 10 Cents.

De van ouds gerenommeerde

VAUXHALL-DOELE,

welke zal plaats hebben op
ZATURDAG 18 AUGUSTUS 1860,
bestaande uit:

GROOT MILITAIR HARMONIE MUZIJK,

uit te voeren door het geheele Korps **Staf-Muzikanten** der *Stedelijke Schutterij* uit 's Gravenhage, onder directie van den Kapelmeester ***J. BOLTEN.***

GROOT SINFONIE CONCERT

à la Musard,

van de **Réunion Musicale**, onder directie van den Heer ***J. J. BAUMGARTEN.***

Prachtige Decoratie
en
Schitterende Illuminatie.

Op ZATURDAG 18:

MATINÉE MUSICALE,

door de **Staf-Muzijk** der *Grenadiers*, onder directie van den Kapelmeester ***F. DUNKLER***, en door de **Réunion Musicale.**

VRIJDAG 17 en DINGSDAG 21 AUGUSTUS:

GROOTE

MATINÉE MUSICALE CHAMPÊTRE.

Vrijdags door de **Staf-Muzijk** der Grenadiers en Dingsdags door de **Réunion Musicale.**

De Muzijk der **Matinée's** zal des middags ten 12 ure en de Muzijk der **Vauxhall's** des avonds ten 9½ ure aanvangen.

De Entrée der Matinée's is bepaald op **30 Cents** en die der Vauxhall's op ***f* 1.10** per Persoon.

INGANG Haagscheveer. JOS. BELTJENS.

HEDEN VRIJDAG

Groot Concert à la Strauss,

met **STRIJK-INSTRUMENTEN,**
uit te voeren door de
STAFMUZIEKANTEN
van het 1ste Regiment Dragonders, uit ARNHEM,
onder Directie van den Kapelmeester
H. HENNING,
vroeger Kapelmeester van het 8ste Regiment Pruissische Kurassiers.

Op VRIJDAG, ZATURDAG en ZONDAG, den 17, 18 en 19 Augustus 1860, des voormiddags ten **12½** en des avonds ten **8½** ure, in het daarvoor zoo uitmuntend geschikte **Lokaal** der **Onderofficieren-Societeit**, in de *Lange Warande*, door het Bestuur daartoe welwillend afgestaan en voor deze gelegenheid Feestelijk Gedecoreerd.

Entrée { des voormiddags 25 Cents de Persoon; des avonds 75 Cents voor een Heer met ééne Dame, meerdere Dames 25 Cents.

M. J. C. v. KEULEN.

PLAATS WILLEM TELL,

aan de Kruiskade.
ZATURDAG 18 AUGUSTUS 1860,
des morgens ten *half twaalf* ure,

MATINÉE MUSICALE,

Entrée 25 Cents.
Na afloop van den Schouwburg:

VAUXHALL,
BAL en VUURWERK,

Entrée 75 Cents.
ZONDAG 19 AUGUSTUS 1860:
des morgens ten *twaalf* ure,

MATINÉE MUSICALE,

des avonds

GROOT BAL,

met **INTRODUCTIE.**

J. VAN BOSCH.

HEDEN ten 12 ure

GROOTE MATINÉE MUSICALE,

ENTRÉE VRIJ,
en des avonds ten 8 ure

Groot Bal en Soirée Musicale,

IN DE

SALON DES VARIÉTÉS,

LOMBARDSTRAAT, *ROTTERDAM,*
INGERIGT A LA FRASCATI, AMSTERDAM,
zijnde een derde vergroot, voorzien van Buitengewone Prachtvolle **Fonteinen, Vijver, Bloedekom,** *Prachtige* **Spiegels,** *Extra Fraai Gedecoreerd.*
Het geheel zal door de Keurigste **Bloemen** *bezet zijn, terwijl de einden van het Locaal Bergachtig zijn aangelegen en het Gevogelte in de Boomen hun Gezang zullen doen hooren.*

En verder gedurende de Kermis, elken morgen ten 12 ure:

Groote Matinée Musicale,

Entrée vrij.
VRIJDAG en ZATURDAG, des avonds ten 8 ure,

GROOT BAL
en
SOIRÉE MUSICALE,

met **KOMIEKE SCENES.**
Entree 75 *Cents* voor Heer en Dame.
ZONDAG

BAL met Introductie.

Aanvang des avonds 8 ure.
MAANDAG en WOENSDAG

EXTRA SOIRÉE MUSICALE.

DINGSDAG

EXTRA SOIRÉE MUSICALE ET DANSANTE.

Aanvang 8 ure. — *Entrée Vrij.*

H. W. LOURENS.

CAFÉ RESTAURANT SUISSE,

hoek Oppert, wijk 6, n.° 1.

De Ondergeteekende heeft bij deze de eer zijn geheel nieuw ingerigt **ETABLISSEMENT** aan zijne Stadgenooten en het Reizend Publiek minzaamst aan te bevelen; terwijl gedurende de **Kermis** bij hem **allerlei VERVERSCHINGEN** te verkrijgen zullen zijn.

MARTIN MAYER,
gewezen Kellner in ST. LUCAS.

VERTREK der SPOORTREINEN.
Hollandsche Spoorweg.

Van Rott. naar Amsterdam: 7, 9.30, 11.40, 3.30, 8
„ „ alleen n. 's Hage: 1.5 's midd., 9.30 's av.
„ Amst. naar Rotterdam: 8.5, 10.40, 1.25, 4.30, 7.45
„ 's Hage „ Rott.: 8.30, 10.18, 12.37, 3.39, 6.42, 8.15, 9.59
Aankomst te Rotterdam: 9.15, 11.5, 1.26, 4.35, 7.30, 9, 10.45

Spoorweg Antwerpen-Rotterdam.

Van Antwerpen: 7.40, 12.20, 3.50, 5.35; de laatste alleen tot Breda.
„ Breda: 6, 7.50, 12.35, 4.15.
„ Rotterdam naar Antwerpen en Breda: 5.30, 10.15, 3.—

Rhijn-Spoorweg.

Rott. n. Utr., Amst., Arnh.: 7.—, 10.—, 12.15, 1.30, 5.50, 8.25, 9.—
Amst. n. Utr. en Rott.: 6.40, 7.25, 10.25, 12.35, 2.30, 6.15, 8.30, 9.15
Arnh. n. Utr., Amst., Rott.: [illegible] 10.10, 12.30, 5.30, 7.55
Utrecht naar Rotterd.: 6.30, 8.40, 11.40, 1.25, 4.30, 7.30, 9.50
Gouda naar Rotterd.: 7.36, 9.64, 12.34, 2.8, 5.40, 8.28, 10.33
Aank. te Rotterd.: 8.15, 10.—, 1.—, 2.25, 6.30, 9.— 11.—

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en G. A. van Reyn,
te Rotterdam.

BIJVOEGSEL,

behoorende tot de

ROTTERDAMSCHE COURANT

VAN

VRIJDAG 17 Augustus 1860, N°. 196.

GEMEENTERAAD

VAN

ROTTERDAM.

Zitting van Donderdag 16 augustus.

Deze zitting werd door 28 leden bijgewoond; afwezig waren de heeren *Blankenheym*, *Blom*, *de Critter*, *Bickma*, *van der Looy*, *Smalt*, *van Stolk* en *Viruly*.

De heer Burgemeester zeide, bij de opening der vergadering, zich gelukkig te gevoelen na zeer langdurige ongesteldheid zich weder in staat te bevinden zijne betrekking waar te nemen, — hij bragt dank toe aan den heer mr. A. Schadee voor de waarneming daarvan en ook inzonderheid bij deze Vergadering, en bedankte voor de bewijzen van belangstelling die hij van vele leden mogt ondervinden.

De notulen der vorige vergadering werden daarop gelezen en zonder aanmerkingen goedgekeurd.

Vervolgens berigtte de Voorzitter, dat de volgende stukken waren ingekomen:

1°, van Gedeputeerde Staten: *a*, de goedkeuring op het Raadsbesluit omtrent eene overschrijving van *f* 1036 voor achterstallige coupons; *b*, kennisgeving nopens de ontvangst der verordening op het bouwen enz., en *c*, de goedkeuring op de overeenkomst met den heer P. J. H. Pollen. — Voor kennisgeving aangenomen.

2°, berigt van den heer D. Visser, dat hij de benoeming tot lid van den Gemeenteraad aanneemt. — Mede voor kennisgeving aangenomen.

3°, een voorstel van Burgemeester en Wethouders, om den heer J. Hoos, op diens verzoek, vier vierkante ellen grond aan den Oostsingel af te staan a *f* 50 per vierkante el, en dus voor *f* 200; zullende bij dien grond dan bij gelegenheid der verbouwing van een aldaar staand huis aan dat pand trekken. — Goedgekeurd.

4°, van de commissie van directie der Bank van Leening rapport op het adres van het bestuur van het departement Rotterdam der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, houdende verzoek om wijziging te brengen in de uren van sluiting der Bank; de conclusie van dat rapport was, dat men, in verband met de werkzaamheden, geene wijziging kon brengen in de uren van sluiting. — Ter visie gelegd.

5°, van Burgemeester en Wethouders mededeeling, dat het vergelijkend examen heeft plaats gehad voor de vervulling der betrekking van hoofdonderwijzer aan de Tusschenschool op den Goudschen Singel, ten gevolge waarvan de drie volgende personen werden voorgedragen, namelijk de heeren P. Molenbroek, J. C. Rademaker en J. L. Bolman. — Ter visie gelegd, terwijl de Voorzitter de leden die nadere inlichtingen mogten verlangen verzocht zich daartoe tot hem te wenden.

6°, een nader adres van den heer Kunst, houdende verzoek om concessie voor eene waterleiding te Rotterdam, waarbij hij in eene opsomming trad van al wat door hem te dezer zake reeds gedaan en ten offer gebragt was. — Ter visie gelegd.

7°, het rapport der commissie belast geweest met het nazien der begrooting van het Israëlitisch Armbestuur voor 1861; de conclusie van dat rapport strekte om de begrooting goed te keuren. — Ter visie gelegd tot bij de behandeling der gemeentebegrooting voor 1861.

8°, berigt van den heer mr. J. Pols, dat hij voor de benoeming tot lid der commissie van het burgerlijk Armbestuur bedankt, en van de heeren G. J. Huygen en H. A. Marselis, dat zij voor de benoeming tot leden dier commissie bedanken. Hiervan zal kennis worden gegeven aan de commissie van het burgerlijk Armbestuur.

9°, het verslag der commissie van bestuur der Academie van beeldende kunsten en technische wetenschappen over 1859—1860. — Ter visie gelegd.

10°, het rapport der commissie, belast geweest met het nazien der gemeente-rekening over 1859; uit dat rapport, hetwelk bij monde van den heer F. van Vollenhoven werd uitgebragt, bleek dat de commissie de rekening nagezien en accoord bevonden had; in ontvang beliep die *f* 1,683,869. 92½ en in uitgaaf *f* 1,644,001. 12, bedragende alzoo het batig saldo *f* 39,868. 80½. Terwijl de commissie erkende dat de rekening zoo als die gedaan was geheel aan de bestaande voorschriften beantwoordde, achtte zij het echter wenschelijk dat meerdere bijlagen bij die rekening mogten worden overgelegd om een beter overzigt te verkrijgen, dewijl men verschillende onderdeelen nu niet genoegzaam kon nagaan, waarbij men vooral op het oog had de plaatselijke werken. De commissie meent dat hiertegen geen bezwaar zou bestaan en stelde daarom voor: 1°, de rekening over 1859 goed te keuren; 2°, Burgemeester en Wethouders te verzoeken: *a*, zoo spoedig mogelijk, in allen geval vóór de behandeling der begrooting van het volgend jaar, ten behoeve der leden van den Raad te doen drukken al hetgene wenschelijk en noodzakelijk is tot opheldering der verzamelstaten behoorende bij de rekening over het afgeloopen jaar, en *b*, volgende rekeningen steeds van dusdanige toelichtingen te doen vergezeld gaan. — De rekening werd goedgekeurd, nadat de Voorzitter had verklaard, dat aan het geuite verlangen zou worden voldaan, ten minste voor zooveel de groote posten betreft.

11°, mededeeling van Burgemeester en Wethouders dat, in overleg met de commissie voor het standbeeld van Tollens, besloten was de onthulling van dat beeld te doen plaats hebben op 's mans verjaardag, zijnde den 24 september, wanneer alles gereed zal zijn. De Raad zou toestemmen dat die onthulling van eenige feestelijkheid gepaard zal moeten gaan, en aangezien de bepaalde tijd naderde, werd voorgesteld aan Burgemeester en Wethouders en twee leden van den Raad op te dragen een programma van die feestelijkheden te ontwerpen, zullende dan ook de commissie voor het beeld worden uitgenoodigd een paar harer leden te benoemen om hierover in overleg te treden met Burgemeester en Wethouders en de twee leden uit den Raad. — Nadat het voorstel bij acclamatie goedgekeurd was, benoemde de Voorzitter, daartoe door de Vergadering gemagtigd, de heeren Obreen en van der Hoop om als leden van den Raad hierover met Burgemeester en Wethouders in overleg te treden.

12°, een voorstel van Burgemeester en Wethouders, strekkende om gemagtigd te worden aan den Commissaris des Konings in de provincie een adres van adhaesie te rigten aan de in de vorige vergadering ingekomen memorie der Kamer van koophandel omtrent de verbetering van den waterweg van Rotterdam naar zee. — Goedgekeurd.

En 13°, van de Plaatselijke Schoolcommissie eene missive omtrent de wijziging der verordening van de tusschenscholen. — Ter visie gelegd.

Daarna werd overgegaan tot het doen van verschillende benoemingen:

Tot curator voor het Erasmiaansch Gymnasium werd met 18 stemmen benoemd de heer *Hoynck van Papendrecht*; 5 stemmen waren uitgebragt op den heer *Hoffmann*, 2 op den heer *van Reesema* en 1 op den heer *van Stolk*, terwijl 2 blanco-biljetten ingeleverd waren. — De heer *Hoynck van Papendrecht* verklaarde zich bereid de benoeming aan te nemen.

Tot lid in de commissie voor het examen dergenen die op het Gymnasium wenschen toegelaten te worden werd met 14 stemmen benoemd de heer *van Reesema*; 10 stemmen waren uitgebragt op den heer *Hoffmann* en 2 op den heer *van Oordt*, terwijl 2 blanco-biljetten waren ingeleverd.

Tot plaatsvervanger in die zelfde commissie werd met 15 stemmen de heer *Hoffmann* benoemd; 7 stemmen waren uitgebragt op den heer *van Reesema*, 3 op den heer *van Stolk* en 1 op den heer *Gleichman*, zijnde 2 blanco-biljetten ingeleverd.

De heer *van Reesema* verklaarde zich de benoeming niet te laten welgevallen, terwijl de heer *Hoffmann* die aannam.

Alsnu werd tot eene nieuwe benoeming van een lid overgegaan en werd de heer *van Stolk* met 11 stemmen benoemd; de heer *Gleichman* erlangde 4 stemmen, de heer *van der Hoop* 2 en de heeren *van Oordt*, *de Bruyn* en *Löhnis* ieder 1, terwijl 8 blanco-biljetten ingeleverd waren.

Tot commies-surnumerair werd met 2[illegible] stemmen benoemd T. J. Menzel; Pieterson bekwam 1 stem en 4 blanco-biljetten werden ingeleverd.

Vervolgens werden de concept-wijzigingen in de verordening voor het burgerlijk Armbestuur na korte discussie goedgekeurd.

Ten slotte kwam nog in behandeling het voorstel tot oprigting van eene school voor meer uitgebreid lager onderwijs voor meisjes 3de klasse, welk voorstel na eenige beraadslaging werd goedgekeurd, terwijl over de vraag, of men nu eene burgerschool zal laten vervallen of onvervuld laten, nog het advies der plaatselijke schoolcommissie zal worden ingewonnen, alvorens daarop te besluiten.

De Vergadering werd daarop gesloten.

STATEN-GENERAAL.

Eerste Kamer.

Zitting van Donderdag 16 Augustus.

In deze zitting is aangevangen de beraadslaging over het

WETSONTWERP
tot Aanleg van
SPOORWEGEN
voor rekening van den Staat.

De heer *Aylva van Pallandt* stelde op den voorgrond den algemeenen wensch, dat aan beraadslaging over spoorwegen een einde gemaakt worde en men de handen aan het werk zou slaan. Hij deelde in dien wensch en zou dan ook gaarne tot de bevrediging daarvan medewerken. Wanneer hij het woord had gevraagd, dan was het alleen om zijne ernstige bezwaren mede te deelen tegen de overbrugging bij Culemborg, die nu ten gevolge van het bekende amendement in de Tweede Kamer was aangenomen. Spreker trad in eene ontwikkeling van de gevaren waarmede door die overbrugging de Noorder Lekdijk zou worden bedreigd; herinnerde hoe èn waterstaat èn Regering den ongunstigen toestand van dien dijk hadden aangetoond en betoogde, dat indien de door den heer de Kempenaer voorgedragen lijn (Wijk bij Duurstede-Tiel) ware aangenomen geweest, dan een tweeledig groot doel bereikt geworden ware, nl. de verbinding met Nijmegen en de vermijding van de grootste gevaren van overbrugging. Spreker vroeg tevens bij deze gelegenheid of de verhooging der dijken als een gevolg van de overbrugging niet uit 's Lands kas zou worden betaald? Ondanks de geopperde bezwaren, verklaarde spreker echter de wet te zullen aannemen. Wilde men aan de zaak een einde zien gemaakt, dan moest over bezwaren worden heengestapt, maar hij drong bij de Regering er ernstig op aan, om de mogelijke gevolgen der overbrugging te Culemborg wel te doen onderzoeken en zoodanige maatregelen te nemen als meest geschikt zijn om de grootste gevaren daarvan te doen voorkomen.

De heer *van Rhemen van Rhemenshuizen*, ofschoon bij het vorig wetsontwerp een voorstander van het concessie-stelsel, verklaarde thans aan het beginsel van Staatsspoorwegen de voorkeur te geven. Het votum der Tweede Kamer toch had den weg afgesneden om te komen tot het concessie-stelsel en al meer en meer week de hoop op den achtergrond om door dat stelsel spoorwegen in ons Land te bekomen. Het was echter niet alleen de drang der omstandigheden die hem noopte thans zich te vereenigen met het stelsel van Staatsspoorwegen, maar het was ook de erkentenis van het vele goede hetwelk dit stelsel in zich bevatte. In algemeene trekken betoogde de spreker dat Staatsspoorwegen geene vreemde kapitalen behoefden, geen vreemden invloed in het Land riepen; dat ze niet duurder maar wel beter werden aangelegd, terwijl hij als voordeelen van deze wet nog in het licht stelde dat voortdurende strijd over de rigting was weggenomen en de wijze van exploitatie bij de wet later zou worden geregeld. Wat het finantiële betrof, herinnerde de spreker, dat hij tegen de offers, welke het vorig ontwerp eischte, niet had opgezien, en dat hij ook nu nog den moed had die offers te brengen. In art. 5 der wet zag hij geene gerustelling; was eenmaal het werk op acht punten aangelegd en de schatkist kon niet beschikken over 10 millioen, dan was hij er van overtuigd, dat men even als in andere Landen ook hier eene leening tot voltooijing van het spoorwegnet zou sluiten. Dit was evenwel geen afdoende grond om de wet te verwerpen; want hij was overtuigd dat de indirecte voordeelen door de spoorwegen te verkrijgen, voor handel en nijverheid groot zouden zijn, en de inkomsten van de schatkist zouden doen klimmen. Hij was het eens met een bekend Staathuishoudkundig schrijver, dat de schuld vermeerderd kon worden wanneer de voortbrengende kracht der Natie toenam: eene stelling die door het voorbeeld van Engeland volkomen wordt bevestigd. — Ten aanzien van de rigting betoogde de spreker dat, door de aanneming van de ongelukkige overbrugging bij Culemborg, nu drie overgangen zouden moeten worden gemaakt, ten einde aan het doel waarmede spoorwegen werden aangelegd te kunnen beantwoorden. Amsterdam, 's Bosch en Utrecht waren bevredigd, maar de aansluiting der Noordelijke provincien met de Zuidelijke was gebrekkig, terwijl de aansluiting aan Pruissen nu alleen door den aanleg eener geheel nieuwe lijn kon worden verkregen. Omtrent dit punt wenschte spreker bepaaldelijk te vernemen: 1°, den stand der zaak betrekkelijk de aansluiting met Pruissen, en 2°, of de Regering bereid was om de vereischte hulp en medewerking te verleenen, indien particuliere industrie de lijn van Nijmegen zou ondernemen. De overgang aan den Moerdijk zonder vaste brug achtte hij ondoelmatig; het was ondenkbaar den transitohandel buiten staat te stellen de concurrentie met Antwerpen vol te houden en hij was overtuigd dat men binnen weinigen tijd eene vaste brug zou *moeten* leggen. Ook nog tegen de rigting van andere lijnen had spreker bezwaar en wilde toegeven, dat ten deze hier en daar was getransigeerd; maar hij moest erkennen dat het niet anders mogelijk was dan bij transactie zoodanige zaak tot stand te brengen zoolang eene Regering moest luisteren naar eene meerderheid van 111 menschen. — Eindelijk betrekkelijk de rivierovergangen deed de spreker uitkomen, dat, welke keus men deed, men op moeijelijkheden zou stuiten, en dat het groote verschil van gevoelen daarover juist moest worden gezocht in de groote verantwoordelijkheid welke de beslissing van zoo belangrijke vraagpunten moest na zich slepen. Indien men niet met eenigen moed deze moeijelijkheid onder de oogen zag, dan ware het beter geheel van den aanleg van spoorwegen in ons Land af te zien. Hij eindigde met de verklaring dat, indien de spoorwegen moesten worden verkregen door eene vermeerdering onzer nationale schuld met 100 millioen, z. i. het nageslacht juist door die spoorwegen in staat zou worden gesteld om rente en aflossing te betalen, en dat het aan het tegenwoordige dank zou weten voor den maatregel, die de ware welvaart der Natie zoo zeer zou hebben bevorderd.

De heer *van Heeckeren van Wassenaar* wenschte slechts zeer kort zijne stem te motiveren. Zoo lang hem niet het bewijs was geleverd, dat spoorwegen onmogelijk waren te verkrijgen langs den weg van het concessie-stelsel, zoo lang zou hij belet worden eene wet goed te keuren die het beginsel van Staatsspoorwegen huldigde. Bovendien was de tegenwoordige wet dermate ingekleed, dat niemand wist hoeveel de spoorwegen zouden kosten; zij bepaalt niets omtrent de wijze van overbrugging: zij bepaalt ook niets met betrekking tot de buitengewone defensie-kosten. Bij de rigting der lijnen was geenszins de billijkheid betracht; zoo was aan Assen eene lijn geschonken, maar aan de meer gewigtige plaatsen Nijmegen en Kampen eene lijn ontzegd. De lijn van Rotterdam naar den Moerdijk had geen *raison d'être* wanneer over het Hollandsch Diep geen vaste brug werd gelegd. De aanleg op acht punten tegelijk was een slecht beginsel; want niet alleen dat daardoor tot de voltooijing onder alle omstandigheden zou worden gedwongen, werd de exploitatie van de afgewerkte gedeelten òf voor langen tijd uitgesteld òf hoogst improductief. Ten slotte rigtte de spreker tot de Regering de volgende vraag: bestaat er eenig vooruitzigt op eene spoedige herziening van het belastingstelsel en vooral op de afschaffing van den drukkenden accijns op de brandstoffen, die de nijverheid zoo zeer belemmerde?

De heer *van Rijckevorsel* bestreed in de eerste plaats het beginsel van Staatsspoorwegen. Het was volgens hem doodelijk voor den particulieren ondernemingsgeest, kostbaarder in den aanleg en vereischende een grooter aantal ambtenaren. Jaarlijks zouden de discussien over de lijnen bij de Staten-Generaal vernieuwd worden en jaarlijks zouden de eischen van verschillende locale belangen hooger klimmen. De agitatie bij de Tweede Kamer zou niet geëindigd zijn; de beraadslaging over het Vde hoofdstuk der Staatsbegrooting zou telken jare tot opwekking der agitatie ruime aanleiding geven. De Regering zou evenmin als bij deze wet aan den aandrang der locale belangen op den duur weerstand kunnen bieden en zoo zouden de uitgaven voor de spoorwegen later enorm klimmen. Men zou daarbij aandringen op lage vrachten en op particuliere reductien voor plaatsen die minder gunstig zijn behandeld. Vooral was het punt van exploitatie een groot bezwaar, want spreker meende dat die door den Staat zou moeten geschieden. De nadeelen daarvan waren ruimschoots bij naburige Rijken gebleken. De Regering zou daarbij aan zedelijken invloed niet winnen, want de ruime gelegenheid, bij dat stelsel opengelaten om gunsten te bewijzen, zou de Regering aan morele kracht doen verliezen. Zelfs bij de innigste overtuiging van alleen het publiek belang te hebben behartigd, zou de Regering de verdenking niet kunnen ontgaan van aan bijoogmerken het algemeen belang op te offeren. Dit punt resumerende zeide de spreker, dat bij Staatsspoorwegen er geene grens is voor de offers der schatkist, en dat daarbij in het verleenen van bijzondere gunsten zoowel aan kwaliteiten als aan personen geenerlei grens was voor te schrijven. Hij sprak ook ten stelligste tegen dat er, om tot spoorwegen te komen, geen ander middel dan Staatsspoorwegen zijn zou. Hij wees o. a. op de laatste aanvrage van de heeren van Reesema c. s., die volgens hem aantoonde, dat het daar gold eene ernstige aanvrage, waarbij niet betwijfeld kon worden of de noodige kapitalen zouden zijn verkregen. — In de tweede plaats werd door den spreker de kwestie der lijnen besproken, doch geschiedde zulks in slechts weinige woorden. Met kwistige hand had men die lijnen uitgedeeld; men had in de behoefte op overdreven wijze voorzien, vooral daar waar goed bevaarbare kanalen aanwezig zijn. Hij betreurde de aanneming van het bekende amendement in de Tweede Kamer, waardoor de kosten met 10 millioenen zijn verhoogd en de aanleg der kostbare lijn van Nijmegen noodzakelijk werd gemaakt. Onverantwoordelijk achtte hij het dat in de raming niet waren opgenomen de kosten eener vaste overbrugging aan den Moerdijk, die niet gemist kon worden, omdat eene vaste brug juist noodig zou zijn in den tijd waarin het internationale verkeer de meeste behoefte aan een doorloopenden spoorweg had.

De bepaling van art. 3 achtte hij ongelukkig, want door den aanleg tegelijk op verschillende punten zou men tot voltooijing gedwongen zijn, ook dan wanneer de O.-I. baten wegbleven of rampen ons troffen. Deze gelijktijdige aanleg zou tevens den arbeid duurder maken, omdat de aannemers door aanbieding van hooger loon tot het verkrijgen van werklieden onderling in concurrentie zouden treden. Art. 3 was door onderlingen naijver in de wereld gekomen en hij vreesde daarvan groote moeijelijkheden. — In de derde plaats behandelde de spreker de finantiële zijde van het vraagstuk. Indien hij reeds het vorig ontwerp had bestreden, van wege den drukkenden last dien het op de schatkist leggen zou, hij had tegen het tegenwoordig ontwerp nog grootere bezwaren. Die bezwaren toch waren in gelijke mate geklommen als de last ook grooter was, dan bij het vorig ontwerp zou zijn opgelegd. Hij had het onmogelijk geacht dat de man, die in 1844 genoodzaakt was geweest de finantien van den Staat door een impopulairen maatregel te redden, nu tot rijperen leeftijd gekomen, niet schroomde onze finantien in een toestand te brengen die tot de grootste moeijelijkheden zou aanleiding kunnen geven, en dat de man die nog weinige maanden geleden onze finantiële toekomst zoo zwaar tilde, nu die toekomst met een onmetelijken last wilde bezwaren. Juist de verandering van standpunt had het vorig lid der Tweede Kamer als Minister van Finantiën naauwer op de toekomst moeten doen letten. En toch de Minister sloot de oogen voor alle andere behoeften die rijzen konden, voor de eventualiteit dat de O.-I. baten konden ophouden te vloeijen, voor den kritieken toestand waarin Europa zich bevindt. Spreker ging nog verder. De Minister van Finantiën verzekerde den 20 julij schriftelijk dat er 20 millioen aanwezig waren en den 27 julij mondeling dat er 50 millioen voorhanden waren; volgens de berekening door den Minister gegeven waren die 50 millioen gevonden o. a. doordien het batig slot van 1860 twee malen in rekening was gebragt, eens voor 15 en nog eens voor 17 millioen. Later is medegedeeld dat het tweede cijfer van 1860 eene drukfout was en 1861 moest zijn, maar zelfs in dat geval bleef spreker de stelling volhouden dat hetzelfde batig slot twee malen was berekend. Hij hoopte dat de Minister hem duidelijker dan tot nu zou kunnen aantoonen hoe hij in weinige dagen tijds 30 millioenen heeft kunnen vinden. Op de kosten der emancipatie werd wel niet gerekend, maar vroeger of later zou men daartoe toch moeten komen en al geschieden de uitgaven ook uit de O.-I. geldmiddelen zal het batig slot in gelijke mate verminderen en het resultaat derhalve voor de schatkist hetzelfde zijn. Hielden de Indische baten op, dan zoude men nieuwe schulden moeten maken, en ten gevolge daarvan zouden de belastingen moeten worden verhoogd. Spreker had niet den moed die den heer van Rhemen bezielde; hij durfde er niet toe mede te werken dat alle groote belangen achterwege zouden worden gelaten, alleen ten behoeve van de spoorwegen. Hij zou dus stemmen tegen de wet.

De heer *van Wessem* verklaarde in de tegenwoordige wet niet te zien het groote bezwaar dat hem bij de vorige had gedrukt. Hij toch was van oordeel, dat de tegenwoordige wet den Staat niet voor eene reeks van jaren verbond; jaarlijks zou worden bepaald hoeveel in de dan bestaande omstandigheden aan spoorwegen zou worden besteed. Hij was het overigens eens met de leden, die van oordeel waren dat eigenlijk het Ministerie van Binnenlandsche Zaken nooit ernstig particuliere spoorwegen had gemeend en dat het steeds een toestand heeft gewild, gelijk waarin men zich thans bevond. Nu was inderdaad geene andere keuze meer mogelijk en hij vereenigde zich derhalve met het beginsel der wet, vooral nu het Rijk bloeijende finantiën bezat. Met betrekking tot de lijnen trad spreker in eenige ontwikkeling, ten betooge dat op het eene punt met te veel kwistigheid en op het andere met te veel karigheid zou zijn te werk gegaan. Meer in het bijzonder bleef hij stilstaan bij de Noord-Hollandsche lijn, waarvan hij den aanleg door de Zaanstreek ten dringendste aanbeval, terwijl hij eenige bepaalde inlichtingen verzocht nopens de voornemens der Regering betrekkelijk de doorgraving van Holland op zijn smalst.

De heer *Taets van Amerongen* wenschte te erkennen, dat hij geen groot voorstander was van spoorwegen van Staatswege. Het hoofdbezwaar echter tegen de wet was bij hem in de overbrugging bij Culemborg gelegen, welk punt hem op grond zijner eigen veeljarige ondervinding voorkwam te zijn het meest gevaarlijke punt bij ijsgang. Indien het amendement van den heer de Kempenaer ware aangenomen, dan zou de overbrugging op de voordeeligste en minst bezwaarlijke wijs hebben plaats gegrepen; maar hij had tegen het punt van Culemborg zoo groote bezwaren, dat hij, alvorens zijne stem te bepalen, daaromtrent de inlichtingen der Regering moest afwachten.

De heer *van Swinderen* verklaarde groote bezwaren te hebben tegen de wet; slechts noode trad hij toe tot het beginsel van Staatsspoorwegen, ook omdat het onvermijdelijk zou moeten leiden tot Staats-exploitatie. Met betrekking tot de finantiële zijde achtte hij het plan duizelingwekkend; zeer zeker waren de lasten grooter dan die bij het vorige plan, doch gaarne erkende hij dat daartegen het groote voordeel overstond, dat de Staat nu niet tegenover derden over eene lange reeks van jaren gebonden was. In de derde plaats achtte hij het zeer verkeerd bij den aanleg der lijnen de krachten zoo zeer te verdeelen als voorgesteld was. Reeds die versnippering van krachten zou door het daarstellen van geïsoleerde lijntjes tot Staats-exploitatie leiden. Over de gevaarlijkheid van de lijn Culemborg was hij niet bevoegd te oordeelen, maar hij hoopte dat de Regering daarbij niet zou blijven berusten, nog een nader onderzoek ten deze zou instellen en wanneer zij overtuigd werd dat de overbrugging gevaarlijk was, dan hoopte hij dat de Regering eene wijziging der wet zou voordragen. Hij voegde daarbij den wensch, dat, wanneer de eerste lijn zou zijn gevorderd tot het punt van scheiding, dan van weerszijden met gelijke kracht zou worden voortgewerkt. — Ondanks al deze bezwaren achtte spr. zich toch verpligt waarschijnlijk te stemmen voor de wet. Op 19 julij jl. was toch stellig en bepaald gebleken de onwil van de Tweede Kamer om terug te keeren tot het concessie-stelsel. Wanneer deze wet vallen mogt, dan zou alleen het gevolg kunnen zijn de aanbieding eener andere wet tot aanleg van spoorwegen voor rekening van den Staat, maar dan was hij hoogst beducht, dat wij van slimmer tot erger zouden geraken. Het zou dan wel eens kunnen zijn dat men nog duurder spoorwegen kreeg, en wanneer hij nu daarbij overwoog dat het eindelijk eens tijd werd om in plaats van te spreken tot handelen over te gaan, dan zou hij, hoewel aarzelende en niet dan noode, er toe kunnen overgaan zijne stem aan de wet te verleenen.

De heer *Corst Jordens* gaf aan het concessiestelsel de voorkeur, maar erkende dat dit stelsel niet absoluut en overal toepasselijk was, en dat men in rekening moest brengen, bij de beoordeeling van het aangenomen stelsel, den stand waarin de zaak der spoorwegen hier te Lande was gekomen. Naar zijne wijze van zien was de kans om particuliere spoorwegen te verkrijgen, op het zachtst uitgedrukt, niet vermeerderd. Daarbij moest men niet uit het oog verliezen de beslissing door de Tweede Kamer met eene aanzienlijke meerderheid genomen, dat Staatsspoorwegen aangelegd moesten worden en dat aan het stelsel van concessie niet meer kon worden gedacht. Deze Kamer was door die beslissing wel niet gebonden, maar die beslissing moest toch wegen bij hen die van de noodzakelijkheid om eindelijk eens spoorwegen te krijgen doordrongen waren. Ofschoon hij dus geen aanbidder van Staatsspoorwegen was, meende hij echter zich bij het aangenomen beginsel te kunnen nederleggen en in dat beginsel geen reden te zien tot verwerping. Met betrekking tot de uitgebreidheid der lijnen was de wet spreker tegengevallen; hij erkende dat er te veel lijnen waren met het doel om te bevredigen, maar ook hij was al meer en meer tot de overtuiging gekomen dat het niet wel mogelijk was tot een eenvoudiger plan te komen, nadat zoo vele locale belangen in werking waren gebragt. Ten aanzien

van de kostbaarheid van het plan erkende spreker volmondig dat ze niet minder was dan het vorige plan; maar in de tegenwoordige wet lag het belangrijk voordeel dat het Land niet aan derden over eene lange reeks van jaren gebonden was. Hij toch beschouwde art. 5 niet anders dan de eenvoudige verklaring dat de wetgever, bij het maken van deze wet, de bedoeling heeft om, met het oog op de sedert eenige jaren bestaande overschotten, voor de spoorwegen jaarlijks minstens 10 millioenen uit te geven; waaruit van zelf volgt, dat zulks alleen geschieden zal, zoolang de omstandigheden het zouden gedoogen. In de behandeling der lijnen afzonderlijk wenschte de spreker niet te treden. Hij wilde spoorwegen. Zonder groote offers en zonder van eigen inzigten af te zien waren die niet te verkrijgen. Het gold thans niet een eerste maar een herhaald voorstel en het gevolg van verwerping zou zijn eene lange vertraging, het stellen van het geheele vraagstuk op losse schroeven, waarvan de uitkomst door niemand was te voorzien, terwijl hij nog betwijfelde, of men dan wel goedkoopere spoorwegen krijgen zou. Bij uitstel was evenwel de welvaart van het Vaderland ten zeerste betrokken; hoogst schadelijk was het ons Land nog langer bij andere Landen ten deze te doen achterstaan. De zaak was door vroegere handelingen bedorven; men moest haar nu aannemen in den stand, waarin zij zich bevond en uit dat oogpunt achtte hij de aanneming der wet meer bevorderlijk aan de belangen van het Vaderland dan eene verwerping.

De heer *Hortsen* wees er op hoe ten allen tijde aanleg van spoorwegen hier te Lande het brengen van groote offers zou vereischen en dat hij dan ook aan aanleg van Staatswegen de voorkeur gaf, omdat deze onderscheidene voordeelen boven aanleg van particulieren aanbood. Ook hij had bezwaren. Ook hij telde niet ligt den last op onze finantien te leggen, maar wanneer men spoorwegen wilde, moest men heenstappen over bezwaren en van eigen meening iets laten varen. Hij zou derhalve stemmen voor de wet, maar verlangde tevens eenige nadere bepaalde inlichtingen van de Regering omtrent de doorgraving van Holland op zijn smalst.

De heer *Michiels van Kessenich* verklaarde te zijn een warm voorstander van Staatsspoorwegen en verdedigde dat stelsel uit het oogpunt van soliditeit, eenheid van beheer en mindere kostbaarheid, op de bekende gronden. Met betrekking tot de lijnen betreurde hij het dat gemist werden de lijnen 's Bosch-Nijmegen, Arnhem en Nijmegen-Venlo. Hij bragt hulde aan het nieuwe Ministerie, dat zoo spoedig aan het algemeen verlangen had voldaan en dat zijn stelsel door de overgroote meerderheid der Tweede Kamer had zien bekrachtigd. Ook hij zou met volle overtuiging stemmen voor de wet, daarbij alleen den wensch uitdrukkende, dat de lijn bij Roermond zoo werd aangelegd dat het station Sittard daarbij werd opgenomen.

De heer *van Nispen van Pannerden* wierp, in eene uitvoerige rede, in de eerste plaats een terugblik op hetgeen ter zake van de spoorwegen hier te Lande was voorgevallen. In dezen terugblik betoogde spreker o. a. dat vroegere Ministerien door hunne handelingen hadden bijgedragen tot het ontstaan van de meening dat de Staat verpligt was de noodige middelen te verschaffen om overal aan de behoeften aan spoorwegen te voorzien. De geschiedenis zal later beoordeelen of bij het jongste ontwerp alleen het algemeen belang op het oog was gehouden, dan wel of politieke bedoelingen en voorliefde jegens bepaalde personen daarbij eene rol gespeeld hebben. In een Land als het onze, rijk aan water- en kunstwegen met gemis aan steenkolen, was de behoefte aan spoorwegen niet zoo groot als in andere Landen, en om in die behoeften te voorzien had men verschillende maatregelen kunnen nemen, zonder te komen tot zoo zware lasten voor den Staat, maar naar zijn inzien hadden de vroegere Ministers al gedaan wat mogelijk was, om aanleg door particulieren onmogelijk te maken. Zoo ook had men den tijd laten voorbijgaan, waarin spoorweg-actien werden beschouwd als een gereed middel tot geldbelegging, hetgeen nu niet meer het geval is. Na geschetst te hebben al de phasen die de spoorweg-kwestie had doorloopen, betoogde de spreker dat het thans aangeboden middel ook het eenig overgebleven middel was; want dat de oppositie in de Tweede Kamer zelfs niet heeft durven doen een voorstel tot aanneming van het zuivere stelsel van concessie. Er bleef dus nog alleen over de vraag of er overwegende bezwaren waren, die zich tegen de aanneming dezer wet verzetteden. De staathuishoudkundige wetenschap verzette zich daartegen niet, die wetenschap veroordeelde Staatsspoorwegen niet absoluut. Millioenen schats waren reeds aanwezig om met kracht het werk voort te zetten; het crediet van den Staat was zoodanig gevestigd, dat men des noods tegen lage rente geld zou kunnen krijgen; dus ook uit het finantieel oogpunt was geene reden om de wet af te keuren. Spreker betwistte ook de stelling dat de Staat duurder zou werken. Hier hing alles af van de wijze van uitvoering, maar hij kon niet aannemen dat werken, aanbesteed door den Staat, uitgevoerd door particulieren, duurder zouden zijn. Wat de uitgebreidheid van het net betreft, betreurde hij dat de Regering zich niet had vastgehouden aan twee hoofdstamlijnen, maar hij erkende ook van den anderen kant dat bij de meerderheid der Tweede Kamer geen enkele stamlijn ingang vinden zou. Hij betreurde dat het punt van overgang te Culemborg was genomen en ook hij hoopte dat de Regering op middelen bedacht zou zijn om daarop terug te komen; maar hij hoopte niet dat de Regering de lijn van Arnhem naar Nijmegen weder zou opvatten. — De gevolgen voor onze finantien van het voorstel besprekende, erkende de spreker dat eene uitgave van 111 millioen een groot cijfer was, doch dat cijfer was ook over vele jaren verdeeld en telken jare zou worden bepaald of en hoeveel er verwerkt zou worden. Ook hij achtte dit stelsel verre verkieslijk boven het vorige, hetwelk den Staat tegen derden verbond, door welke rampen het Land ook getroffen ware; immers ook hij zag in art. 5 der wet geen band voor de toekomst. Het vorig ontwerp eischte 25 millioen aan subsidie; trok men die af van de 111 welke nu noodig zijn, dan bleven over 86 millioen. De rente-guarantie van het vorig ontwerp bedroeg ƒ 3,537,000, hetgeen altijd eene uitgave van 172 millioen zou zijn geweest. Zoo men nu bij de 86 millioen berekende eene rente van 4 pct., dan gaf spreker toe dat de Staatsspoorwegen over 50 jaren welligt iets meer zouden kosten dan geconcessioneerde, doch daarentegen staat dan over dat de Staat dan den eigendom van den weg had verkregen. Spreker verzette zich echter bepaald tegen exploitatie van wege den Staat en meende dat eene verhuring van den weg, onder billijke tarieven, zijne vroegere voorspelling spoedig zou verwezenlijken, nl. dat de spoorwegen dooreen genomen minstens 2 pct. zouden rendeeren. Hij nam dan deze wet aan, echter onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat hij over de mate der uitvoering telken jare vrijheid van oordeel had en dat hij omtrent het stelsel van exploitatie door deze wet niet was gebonden.

De heer *Schimmelpenninck van der Oye* verlangde van de Regering bij het tot stand komen der wet, dat zij, alvorens den schop in de aarde te steken, alle lijnen in alle bijzonderheden zou doen afbakenen, omdat zulks zoowel den Staat als de ingezetenen voordeel zou aanbrengen. Tegen de wet zelve had de spreker groote bezwaren. Het eerste betrof het gelijktijdig beginnen op 7 of 8 punten; hij meende dat de hoofdlijnen eerst behoorden te worden afgewerkt en dat men zijne krachten behoorde te concentreren. Ook de rigting van sommige lijnen kon zijne goedkeuring niet wegdragen. Zoo vreesde hij dat de Noord-Hollandsche lijn een nadeeligen invloed zou uitoefenen op de eventuele beoordeeling der werken waarop de groothandel hoogen prijs stelt, namelijk de verbetering van het Noord-Hollandsch Kanaal en de doorgraving; ook hij zou te dien aanzien gaarne nadere inlichtingen van de Regering ontvangen. Met betrekking tot den Zuiderzee-spoorweg, vroeg hij of er gedacht werd aan eene uitbreiding over Raalte naar Enschedé en of het niet overweging verdiende eene subsidie te geven tot aanleg eener brug over den IJssel, die slechts 7 ton zou kosten. Wanneer de spreker het Ministerie moest prijzen voor de voortreffelijke en krachtige wijs, waarop het ontwerp in de Tweede Kamer was verdedigd, dan mogt hij niet ontveinzen dat de verdediging omtrent het punt van overbrugging zeer zwak is geweest. Alle deskundigen maakten bezwaar in de overbrugging bij Culemborg. Ook hij deelde daarin en drukte de verwachting uit dat de Regering deze zaak nog eens aan een rijp onderzoek zou onderwerpen. Met betrekking tot de aansluiting met Pruissen merkte spr. op, dat niet Pruissens belang maar ons eigen belang eischte, de aansluiting te Viersen en te Rheine bij voorkeur over Bentheim; hoe die aansluiting thans kans van welslagen had, wenschte hij van den Minister van Buitenlandsche Zaken te vernemen.

De heer *van Eysinga* verheugde zich dat hij het vorig wetsontwerp had bestreden, omdat hij nu geroepen was mede te werken tot het tot stand komen eener wet aan welke hij de voorkeur gaf. Het ontwerp zelf wenschte hij niet te verdedigen. Dit was vooreerst de taak der Regering en in de tweede plaats was hij geen onvoorwaardelijk lofredenaar van deze wet. Ofschoon al zijne wenschen niet bevredigd waren, kon hij zich toch in het algemeen met die wet vereenigen, uit het oogpunt van het handelsbelang en uit het oogpunt van de billijkheid, die beiden thans beter bewaakt waren dan bij het vorig ontwerp. Even als andere leden was hij bereid eigen inzigten op te offeren, waar het geldt de hoogste belangen van het Vaderland. Bij ondersteuning van den wensch, geuit door den heer [illegible] winderen aan het slot van diens rede, verklaarde spreker voor de wet te zullen stemmen.

De heer *van Andringa de Kempenaer* betoogde mede dat het tegenwoordig ontwerp zich, meer dan het vorige, door billijkheid onderscheidde. Hij deelde niet in de bezwaren der uitgebreidheid van het plan; want de vraag was niet wat min of meer kostte, maar wat doelmatig was. Indien in het plan eene lijn te veel was dan zou het z. i. zijn de lijn van Rotterdam naar den Moerdijk. Immers er was nu in het midden des Lands eene overbrugging waarvan Rotterdam gebruik kon maken, terwijl de bruggen te Rotterdam en Dordrecht aan de scheepvaart groot nadeel zouden toebrengen. Voor Rotterdam [illegible] aan eene verbetering van haren waterweg. [illegible] treft het beginsel der wet, hij stelde Staatsspoorwegen verre boven geconcessioneerde en daarom gaf hij met volle overtuiging zijne stem aan de wet; [illegible] verheugde hij er zich over dat hij in Januarij zich niet had laten medeslepen, door hen, die door de vrees bekropen werden, dat men bij verwerping van het vorig plan geene spoorwegen krijgen zou. Hij deed hulde aan de krachtige Regering die was opgestaan, en in zoo korten tijd eene groote zaak had weten tot stand te brengen; [illegible] te brengen [illegible] ven zij de zaak tot een goed einde te brengen.

De heer *van Rijckevorsel* beantwoordde met een enkel[illegible] punt hetgeen de laatste spr. ten aanzien van de lijn naar den Moerdijk [illegible] de bruggen [illegible] aan de scheepvaart zouden toebrengen en de spr. hoopte dat de Regering gevolg zou geven aan haar voornemen te kennen gegeven in de memorie van beantw., om nl. de vroeger ontworpen rigting langs IJsselmonde zoodanig te wijzigen, dat het zoo druk bezochte vaarwater tusschen Dordrecht en Rotterdam geheel vrij zou blijven. De brug over den Moerdijk daarentegen leverde geen gevaar op bij ijsgang en geene belemmering tegen de scheepvaart. In het plan der Regering echter zou men bruggen leggen over de rivier ten nadeele van het publiek belang en daarentegen geene brug leggen, dáár waar de bevordering van het internationaal belang zoodanige brug dringend noodzakelijk maakt.

Wegens het vergevorderde uur werd de beraadslaging uitgesteld tot morgen ochtend ten 11 ure, als wanneer de heer Huydecoper van Maarsseveen het eerste het woord zal voeren.

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en G. A. van Reyn,
te Rotterdam.